

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**MECHANISMY PODPORY SPECIÁLNÍCH
ZÁKLADNÍCH ŠKOL ZE STRANY OBCÍ A KRAJE
V REGIONU PŘÍBRAM**

Autor práce: Aneta Rejzlová, DiS.

Studijní program: Veřejná správa

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.

Katedra: Katedra managementu veřejné správy

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Aneta Rejzlová, DiS.

Studijní program: Veřejná správa

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Mechanismy podpory speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Mechanism of Support for Special Primary Schools Provided by Municipalities and the Region in the Příbram Area

Katedra: Katedra managementu veřejné správy

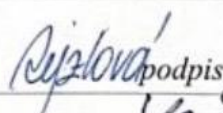
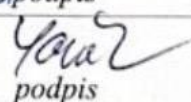
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): prosinec 2025

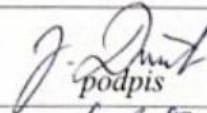
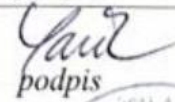

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je posoudit, jak obce a Středočeský kraj jako zřizovatelé vytvářejí podmínky pro fungování a rozvoj speciálních základních škol v regionu Příbram, se zaměřením na financování, personální a materiálně-technickou podporu a uplatňování jejich samosprávných i přenesených kompetencí.

Vedlejším cílem je vyhodnotit úroveň spolupráce mezi vedením škol a veřejnou správou, zmapovat bariéry a potřeby v oblasti podpory speciálního školství na území regionu a navrhnout opatření pro efektivnější přístup obcí a kraje k řízení a rozvoji těchto škol.

Student: Aneta Rejzlová, DiS.	7.12.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	14.1.2026 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14.1.2026 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	14.1.2026 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14.1.2026 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu doc. PhDr. Miroslavu Sapíkovi, Ph.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

REJZLOVÁ, A. Mechanismy podpory speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 82 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.

Klíčová slova: speciální školství, veřejná správa, financování škol, zřizovatel, spolupráce školy a zřizovatele, personální zajištění

Bakalářská práce se zabývá problematikou podpory speciálních základních škol ze strany obcí a Středočeského kraje v regionu Příbram. Hlavním cílem práce bylo posoudit, jak zřizovatelé vytvářejí podmínky pro fungování a rozvoj těchto škol, zejména v oblasti financování, personálního a materiálně-technického zabezpečení a uplatňování jejich kompetencí. Vedlejším cílem bylo vyhodnotit úroveň spolupráce mezi školami a veřejnou správou, identifikovat bariéry a potřeby a navrhnout opatření ke zlepšení podpory speciálního školství.

Teoretická část práce vymezuje základní pojmy speciálního školství, jeho legislativní rámec a roli veřejné správy v řízení a financování škol. Praktická část je založena na kvantitativním výzkumu realizovaném formou dotazníkového šetření mezi pedagogickými pracovníky a pracovníky veřejné správy.

Výsledky výzkumu ukazují, že podpora speciálních škol je realizována prostřednictvím více nástrojů a je respondenty vnímána převážně pozitivně, přesto byly identifikovány i významné problémy, zejména v oblasti personálního zajištění, administrativní zátěže a financování.

Práce přináší ucelený pohled na fungování podpory speciálních základních škol na regionální úrovni a identifikuje oblasti vhodné pro její další rozvoj.

ABSTRACT

REJZLOVÁ, A. Mechanism of Support for Special Primary Schools Provided by Municipalities and the Region in the Příbram Area: Bachelor's Thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 82 p. Thesis supervisor: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.

Keywords: special education, public administration, school funding, founder, school–founder cooperation, staffing

This bachelor's thesis deals with the issue of support for special primary schools provided by municipalities and the Central Bohemian Region in the Příbram area. The main objective of the thesis was to assess how founders create conditions for the functioning and development of these schools, particularly in the areas of funding, staffing, material and technical support, and the exercise of their competences. The secondary objective was to evaluate the level of cooperation between school management and public administration, identify barriers and needs, and propose measures to improve support for special education.

The theoretical part of the thesis defines the basic concepts of special education, its legislative framework, and the role of public administration in the management and funding of schools. The practical part is based on quantitative research conducted through a questionnaire survey among teachers and public administration employees.

The results of the research show that support for special schools is implemented through various mechanisms and is generally perceived positively by respondents; however, significant issues were also identified, particularly in the areas of staffing, administrative burden, and funding.

The thesis provides a comprehensive view of the functioning of support for special primary schools at the regional level and identifies areas suitable for further development.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Koncept a legislativní rámec speciálního školství	12
2.1 Speciální pedagogika jako východisko speciálního školství	12
2.2 Problematika speciálního školství v kontextu současného vzdělávacího systému.....	13
2.3 Speciální školství v systému vzdělávání	14
2.4 Vymezení regionálního školství a jeho členění	16
2.5 Legislativní ukotvení speciálního školství.....	17
3 Role veřejné správy v řízení speciálních škol	20
3.1 Specifika správy a řízení škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.....	21
3.2 Výkon státní správy a samosprávy ve školství	22
3.3 Institucionální struktura řízení školství.....	23
3.3.1 Role Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve vzdělávací soustavě	24
3.3.2 Působnost obcí a krajů jako územních samosprávných celků ve vzdělávací soustavě	25
3.3.3 Strategické plánování a regulace školské sítě v působnosti kraje.....	27
3.3.4 Ředitel školy jako správní orgán.....	27
3.3.5 Školská rada jako orgán školské samosprávy	28
4 Financování speciálních základních škol	29
4.1 Legislativní rámec financování škol	29
4.2 Dvouúrovňový model financování škol.....	30
4.2.1 Financování škol od roku 2026	31
4.2.2 Dopady reformy financování na školy zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	31

4.3	Reforma financování a mechanismus PHmax u speciálních škol.....	33
4.4	Kompetence a odpovědnost územní samosprávy ve speciálním školství.....	35
4.5	Financování podpůrných opatření u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	36
5	Výzkum podpory speciálních základních škol v regionu Příbram.....	39
5.1	Metodika výzkumu.....	39
5.2	Charakteristika respondentů.....	40
5.3	Charakteristika vybraných speciálních základních škol v regionu	41
5.4	Výzkumná otázka a hypotézy	42
5.5	Vyhodnocení dotazníkového šetření	42
5.6	Vyhodnocení výzkumné otázky a hypotéz	66
5.6.1	Vyhodnocení výzkumné otázky	66
5.6.2	Vyhodnocení hypotézy 1.....	67
5.6.3	Vyhodnocení hypotézy 2.....	67
5.6.4	Vyhodnocení hypotézy 3.....	68
5.6.5	Vyhodnocení hypotézy 4.....	68
5.6.6	Celkové vyhodnocení hypotéz	68
5.7	Shrnutí výsledků výzkumu.....	69
5.8	Diskuse k praktické části.....	69
	Závěr	72
	Seznam použitých zdrojů	74
	Seznam zkratk	79
	Seznam tabulek a grafů	80
	Seznam příloh.....	82

Úvod

Problematika podpory speciálních základních škol představuje významnou oblast vzdělávací politiky, která se dotýká jak fungování škol, tak kvality vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Speciální školství je charakteristické zvýšenými nároky na personální, materiální i organizační zajištění, což klade specifické požadavky na veřejnou správu a zřizovatele škol. Význam této problematiky spočívá především v zajištění rovného přístupu ke vzdělávání a vytvoření odpovídajících podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

V současné době je podpora těchto škol realizována prostřednictvím různých mechanismů, mezi které patří zejména financování ze státního rozpočtu, doplňkové zdroje financování, zajištění odborného personálu, materiálně-technické vybavení a spolupráce mezi školami a jejich zřizovateli. Tyto oblasti jsou vzájemně provázané a jejich kvalita má zásadní vliv na fungování škol i na možnosti dalšího rozvoje speciálního vzdělávání.

Praxe však ukazuje, že vedle pozitivně nastavených mechanismů podpory existují i určité problémy, které mohou efektivitu systému omezovat. Jedná se zejména o otázky personálního zajištění, administrativní zátěže, dostupnosti odborných služeb nebo stabilitu financování. Tyto faktory mohou významně ovlivňovat každodenní fungování škol i jejich dlouhodobý rozvoj.

Z tohoto důvodu bude pozornost zaměřena na analýzu toho, jak jsou mechanismy podpory speciálních základních škol v praxi realizovány a jak jsou vnímány jednotlivými aktéry. Následující text se proto bude zabývat problematikou podpory speciálních základních škol v regionu Příbram, se zaměřením na roli obcí a Středočeského kraje jako zřizovatelů těchto škol.

Struktura textu bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části budou vymezena základní východiska problematiky speciálního školství a role veřejné správy, zatímco praktická část bude zaměřena na vlastní výzkum realizovaný formou dotazníkového šetření a jeho následné vyhodnocení.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce bylo posoudit, jak obce a Středočeský kraj jako zřizovatelé vytvářejí podmínky pro fungování a rozvoj speciálních základních škol v regionu Příbram, se zaměřením na financování, personální a materiálně-technickou podporu a uplatňování jejich samosprávných i přenesených kompetencí. Vedlejším cílem bylo vyhodnotit úroveň spolupráce mezi vedením škol a veřejnou správou, zmapovat bariéry a potřeby v oblasti podpory speciálního školství na území regionu a navrhnout opatření pro efektivnější přístup obcí a kraje k řízení a rozvoji těchto škol.

Předmětem zkoumání byla problematika podpory speciálních základních škol ze strany veřejné správy, konkrétně obcí a Středočeského kraje jako jejich zřizovatelů. Pozornost byla zaměřena zejména na podmínky fungování těchto škol, jejich financování, personální a materiálně-technické zabezpečení a spolupráci mezi jednotlivými aktéry vzdělávacího systému.

Bakalářská práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části byla vymezena základní východiska problematiky speciálního školství, jeho legislativní ukotvení a postavení v rámci vzdělávací soustavy České republiky. Dále byla analyzována role veřejné správy, zejména obcí a krajů, v řízení a podpoře škol a problematika financování speciálních základních škol, včetně aktuálních změn v této oblasti. Praktická část práce byla zaměřena na vlastní výzkumné šetření realizované formou dotazníkového šetření a jeho následné vyhodnocení, které bylo doplněno interpretací výsledků.

Pro dosažení stanovených cílů byla využita kombinace teoretických a empirických metod. Teoretická část vycházela z analýzy odborné literatury, legislativních dokumentů a strategických materiálů vztahujících se k problematice speciálního školství a veřejné správy. Empirická část byla založena na kvantitativním výzkumu realizovaném prostřednictvím dotazníkového šetření.

Dotazník byl realizován v online podobě v období od 2. 3. do 8. 3. 2026 a byl distribuován pedagogickým pracovníkům speciálních základních škol a pracovníkům veřejné správy působícím v oblasti školství. Celkem bylo získáno 64 vyplněných dotazníků, které tvořily výzkumný soubor této práce. Nejvyšší návratnost dotazníku byla zaznamenána v prvních dvou dnech od jeho distribuce, kdy byla získána většina odpovědí. V následujících dnech již tempo návratnosti výrazně zpomalilo, což odpovídá běžnému průběhu online dotazníkových šetření.

Získaná data byla zpracována pomocí metod deskriptivní statistiky, zejména prostřednictvím absolutních a relativních četností. Výsledky byly přehledně zpracovány do tabulek a grafů, které umožnily jejich následnou interpretaci. Analýza dat byla zaměřena na identifikaci hlavních trendů, souvislostí a problémů v oblasti podpory speciálních základních škol.

V průběhu realizace výzkumu se objevily určité limity, které je třeba zohlednit při interpretaci výsledků. Již při plánování výzkumu existovala obava z nižší návratnosti dotazníků, která je pro tento typ šetření typická. Přestože se podařilo získat dostatečný počet odpovědí, lze předpokládat, že vyšší počet respondentů by mohl přispět k ještě přesnějším závěrům.

Při zpracování bakalářské práce bylo čerpáno z odborné literatury zaměřené na oblast veřejné správy, školství a speciální pedagogiky, dále z platné legislativy, zejména školského zákona a souvisejících právních předpisů, a ze strategických dokumentů vzdělávací politiky. Významným zdrojem byly také aktuální novelizace právních předpisů, které přinesly změny zejména v oblasti financování škol. Orientace v těchto změnách byla náročnější, neboť bylo nutné pracovat s aktuálním zněním právních předpisů a zohlednit jejich dopady na praxi.

2 Koncept a legislativní rámec speciálního školství

Úvodní část kapitoly je zpracována jako autorský text, který vychází z obecného odborného diskurzu k problematice speciálního školství.

Vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami představuje v současném školském systému téma, které přesahuje rámec samotné pedagogiky a výrazně zasahuje také do oblasti veřejné správy a regionální politiky. Vedle odborných a lidských aspektů vzdělávání se zde uplatňují mechanismy financování, řízení a podpory, za něž nesou odpovědnost především obce a kraje jako zřizovatelé škol. S rostoucím důrazem na inkluzivní vzdělávání se proto stále více do popředí dostává otázka, jakým způsobem mohou územní samosprávné celky efektivně podporovat speciální školy, a to nejen z hlediska materiálního zabezpečení, ale také v oblasti personální stability, dostupnosti podpůrných služeb a vytváření vhodného vzdělávacího prostředí.

Speciální školství představuje specifickou součást českého vzdělávacího systému, která reaguje na vzdělávací potřeby žáků vyžadujících zvýšenou míru podpory. Jeho fungování je podmíněno nejen pedagogickými hledisky, ale také legislativním a koncepčním vymezením na úrovni státu a veřejné správy.

2.1 Speciální pedagogika jako východisko speciálního školství

Speciální pedagogika se jako samostatný vědní obor postupně formovala především v průběhu 20. století v souvislosti s hledáním vhodných přístupů k osobám s postižením a znevýhodněním. Jejím cílem nebyla pouze oblast výchovy a vzdělávání, ale širší podpora osobnostního a sociálního rozvoje těchto jedinců s důrazem na možnost vést kvalitní a smysluplný život navzdory existujícím limitům a bariérám. Přesto je speciální pedagogika dodnes často vnímána zúženě, především jako disciplína orientovaná na vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo sociálním znevýhodněním, a to zejména v prostředí speciálních, segregovaných škol. Z tohoto důvodu bývá někdy spojována s podporou segregačních přístupů ve vzdělávání, ačkoli její cíle a definice nikdy explicitně nesměřovaly k vylučování jedinců z běžné společnosti.¹

Historický vývoj speciální pedagogiky a následně i speciálního školství byl úzce spjat s dobovými společenskými, politickými a kulturními podmínkami. Vzdělávání osob s postižením a znevýhodněním bylo dlouhodobě ovlivněno způsobem, jakým na tyto

¹ SLOWÍK, Josef. *Inkluzivní speciální pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2022, s. 46–52. ISBN 978-80-271-3010-8.

osoby nahlížela většinová společnost, což se promítalo do jejich systematického oddělování do specializovaných institucí. Tento přístup vycházel z tehdejších představ o organizaci vzdělávacího systému a byl orientován především na potřeby většinové společnosti.²

S postupným rozvojem myšlenek lidských práv a sociální spravedlnosti začal být tento segreganční přístup ve vzdělávání postupně kriticky reflektován a vnímán jako problematický. Kritika historických forem speciální pedagogiky a speciálního školství však často opomíjí dobový kontext, v němž tyto přístupy vznikaly, a přehlíží postupné proměny teorie i praxe oboru. Je proto třeba zdůraznit, že speciální pedagogika byla po dlouhou dobu chápána jako řešení tehdejších vzdělávacích a sociálních potřeb osob s postižením a znevýhodněním, nikoli jako nástroj sociální nerovnosti či záměrné segregace. Pole působnosti speciální pedagogiky v současnosti přesahuje samotnou oblast vzdělávání a vztahuje se k podpoře osob se speciálními potřebami v různých fázích života. Speciálně pedagogická podpora se netýká pouze osob se zdravotním postižením, ale zahrnuje i jedince se sociálním znevýhodněním, odlišným mateřským jazykem či dalšími specifiky. Pojetí speciálních vzdělávacích potřeb se tak postupně proměňuje a směřuje k menší rigiditě v jejich vymezování. Speciální vzdělávací potřeby lze chápat v souvislosti s normativním nastavením vzdělávacího systému, který nemusí vždy dostatečně reagovat na rozmanitost potřeb žáků. Současné přístupy proto kladou důraz na respektování individuálních odlišností a podporu rovného přístupu ke vzdělávání, aniž by byla popírána historická a odborná kontinuita speciální pedagogiky.³

2.2 Problematika speciálního školství v kontextu současného vzdělávacího systému

Současné vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je v odborné literatuře spojováno s prosazováním inkluzivního přístupu ke vzdělávání, který klade důraz na rovný přístup ke vzdělávání a respektování heterogenity žákovské populace. Autoři však zároveň upozorňují na skutečnost, že praktická realizace inkluze je spojena s řadou obtíží, a to jak na úrovni škol, tak celého systému podpory. V této souvislosti je poukazováno zejména na nepřipravenost školního prostředí, pedagogických pracovníků i podpůrných mechanismů na vzdělávání všech žáků v běžném vzdělávacím proudu.⁴

² SLOWÍK, Josef. *Inkluzivní speciální pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2022, s. 46–52. ISBN 978-80-271-3010-8.

³ *Ibid.*, s. 46–52.

⁴ POTMĚŠIL, Miloň a kol. *Sociální prostředí ve škole a inkluzivní vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018, s. 7–8. ISBN 978-80-244-5295-1.

Jedním z opakovaně zmiňovaných problémů je skutečnost, že míra a forma podpory poskytované žákům se speciálními vzdělávacími potřebami nemusí být v běžných školách vždy dostatečná. Přestože jsou v legislativě zakotvena podpůrná opatření, jejich uplatňování v praxi nemusí v některých případech plně zohledňovat individuální vzdělávací potřeby žáků, zejména u dětí s vyšší mírou znevýhodnění nebo s kombinovanými obtížemi. Tyto okolnosti mohou vést ke zvýšené zátěži žáka i pedagoga a negativně se promítat do efektivity vzdělávacího procesu. V odborných textech jsou speciální školy zmiňovány v souvislosti se vzděláváním žáků, u nichž nelze jejich vzdělávací potřeby dostatečně naplnit v běžném vzdělávacím prostředí. Jsou spojovány s poskytováním specializované pedagogické podpory a s uplatňováním specifických metod a postupů vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto formy vzdělávání se uplatňují zejména v případech, kdy je nezbytná vyšší míra podpory a odborného vedení. Problematika speciálního školství je tak v odborné literatuře vymezována jako součást širší diskuse o možnostech a limitech inkluzivního vzdělávání v praxi. Speciální školství je v tomto kontextu chápáno jako jedna z forem vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, která reaguje na situace, kdy nelze vzdělávací potřeby žáka efektivně naplnit v běžném vzdělávacím prostředí, a vytváří tak rámec pro jeho další vymezení v rámci vzdělávací soustavy.⁵ Tato problematika vytváří rámec pro další vymezení speciálního školství jako svébytné součásti vzdělávací soustavy.

2.3 Speciální školství v systému vzdělávání

Vzdělávací systém v České republice je strukturován jako soustava stupňů a institucí, které zajišťují vzdělávání v průběhu celého života jedince, a to jak v povinných, tak nepovinných formách. Zahrnuje vzdělávání od raného dětství až po vzdělávání dospělých a vytváří rámec pro systematický rozvoj znalostí, dovedností a kompetencí v různých etapách života.⁶

Péče a rozvoj dětí v raném věku jsou v České republice zajišťovány zejména prostřednictvím dětských skupin, které spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Přestože tyto instituce nejsou řízeny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), tvoří součást širšího vzdělávacího systému, neboť se podílejí na

⁵POTMĚŠIL, Miloň a kol. *Sociální prostředí ve škole a inkluzivní vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018, s. 8–11. ISBN 978-80-244-5295-1.

⁶EVROPSKÁ KOMISE. *Organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. 2025 [cit. 2026-02-07]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/euryperia/czechia/organizace-struktura-vzdelavacihosystemu>.

podpoře raného vývoje dítěte a jeho přípravě na následné zapojení do systému formálního vzdělávání. MŠMT odpovídá za oblast vzdělávání od předškolního stupně, tedy mateřských škol, přes základní a střední vzdělávání až po terciární vzdělávání. Součástí vzdělávací soustavy jsou veřejné, soukromé i církevní školy, přičemž obsah, cíle a strukturu vzdělávání vymezují rámcové vzdělávací programy, které určují základní kurikulární rámec vzdělávací politiky.⁷

Právní rámec vzdělávacího systému je tvořen zejména zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, a zákonem č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. Tyto právní předpisy stanovují podmínky organizace, průběhu a realizace vzdělávání na jednotlivých stupních vzdělávací soustavy. Zákony vymezují práva a povinnosti účastníků vzdělávání i odpovědnost jednotlivých institucí a orgánů veřejné správy. Součástí vzdělávacího systému je rovněž vzdělávání dospělých, které se uskutečňuje v různých formách a oblastech. Na jeho realizaci se podílejí školy, vysoké školy, vzdělávací agentury, profesní organizace, zaměstnavatelé a rekvalifikační centra. Významnou roli v této oblasti hraje celoživotní vzdělávání, které umožňuje průběžné doplňování a rozvoj kompetencí v návaznosti na proměnlivé požadavky trhu práce a společenský vývoj.⁸

Speciální školství představuje součást vzdělávacího systému, která se zaměřuje na vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména v důsledku zdravotního postižení, znevýhodnění nebo kombinace více obtíží. Jeho cílem je vytvořit takové podmínky vzdělávání, které respektují individuální potřeby žáků a umožňují jejich maximální rozvoj s ohledem na jejich schopnosti, možnosti a omezení.⁹

Vznik speciálního školství souvisí s historickým vývojem přístupů společnosti k osobám s postižením. Zatímco v dřívějších obdobích byli tito jedinci často vylučováni ze vzdělávání, v průběhu 18. a zejména 19. století začíná docházet k systematickému zakládání specializovaných ústavů a edukativního prostředí. Jejich zakládání bylo zpravidla spojeno s iniciativou jednotlivých odborníků, lékařů či pedagogů, kteří se dlouhodobě věnovali péči o osoby s různými druhy postižení. Mezi významné osobnosti, které se podílely na vzniku specializovaných zařízení pro děti se zdravotním postižením v českých zemích, patřil K. S. Amerling, jenž v roce 1871 založil ústav určený pro děti s mentálním postižením, známý pod názvem Ernestinum. V oblasti péče o děti s tělesným

⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. 2025 [cit. 2026-02-07]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/eurydedia/czechia/organizace-struktura-vzdelavacihosystemu>.

⁸ Ibid.

⁹ PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 91. ISBN 978-80-7367-546-2.

postižením sehrál klíčovou roli rovněž R. Jedlička, který v Praze inicioval vznik ústavu pro tělesně postižené děti, jenž působí v upravené podobě dodnes. Postupný rozvoj poznatků v oblasti pedagogiky, psychologie a medicíny vedl ke specializaci vzdělávacích přístupů podle typu postižení, například u žáků se zrakovým, sluchovým, tělesným či mentálním postižením nebo s vadami řeči. Speciální školství se tak vyvíjelo jako odpověď na potřebu zajistit rovný přístup ke vzdělávání i těm skupinám žáků, jejichž vzdělávání v běžném proudu nebylo z různých důvodů možné nebo efektivní.¹⁰

2.4 Vymezení regionálního školství a jeho členění

Školský zákon představuje základní právní normu upravující předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Současně vymezuje podmínky vzdělávací činnosti a stanovuje odpovědnosti jednotlivých aktérů i orgánů veřejné správy ve školství.¹¹

Regionální školství v České republice je řízeno v rámci víceúrovňového systému veřejné správy, do něhož vstupuje stát, kraje a obce. Tyto subjekty se podílejí na organizaci, financování, kontrole a rozvoji vzdělávací soustavy v rozsahu svých zákonem stanovených kompetencí. Na regionální úrovni vykonávají státní správu především kraje, které prostřednictvím krajských úřadů realizují vzdělávací politiku v souladu s dlouhodobými záměry vzdělávání. Kraje se podílejí na vytváření struktury vzdělávací nabídky, zejména pokud jde o síť škol, studijní obory a jejich kapacity. Součástí jejich působnosti je jmenování a odvolávání ředitelů škol, projednávání výsledků školní inspekce a zajišťování metodické a administrativní podpory škol. Obce působí především na místní úrovni a jsou zřizovateli mateřských a základních škol. Odpovídají za zajištění podmínek pro předškolní vzdělávání a plnění povinné školní docházky, ekonomickou správu škol a zřizování školských rad. Řízení regionálního školství se uskutečňuje na úrovni jednotlivých stupňů vzdělávání, a to předškolního, povinného, středního a vyššího odborného vzdělávání. Mateřské a základní školy jsou zpravidla zřizovány obcemi, zatímco střední školy a vyšší odborné školy zřizují převážně kraje. Celý systém je založen na decentralizovaném modelu řízení, který se v České republice uplatňuje od 90. let 20. století.¹²

¹⁰ PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 91. ISBN 978-80-7367-546-2.

¹¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 1.

¹² PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 545-549. ISBN 978-80-7367-546-2.

Regionální školství je vnitřně členěno podle druhů škol vymezených ve školském zákoně. Do této soustavy patří zejména mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky. Toto členění umožňuje zohlednit rozdílné vzdělávací potřeby žáků v jednotlivých stupních a typech vzdělávání a vytváří rámec pro fungování různých forem škol v rámci jednoho vzdělávacího systému.¹³ Specifickou součástí regionálního školství je vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, jehož legislativní vymezení je předmětem následující podkapitoly.

2.5 Legislativní ukotvení speciálního školství

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považovány osoby, jejichž vzdělávání vyžaduje uplatnění specifických podpůrných opatření, aby mohly plně rozvíjet své vzdělávací možnosti a uplatňovat právo na vzdělávání na rovnoprávném základě s ostatními žáky. Podpůrná opatření představují úpravy vzdělávacího procesu a souvisejících školských služeb, které reflektují zdravotní stav, sociální, kulturní či jiné životní podmínky žáka, přičemž jejich poskytování je realizováno bezplatně školou nebo školským zařízením.¹⁴

Toto vymezení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a systém jejich podpory je legislativně zakotveno ve školském zákoně, konkrétně v § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Uvedené ustanovení vymezuje základní principy vzdělávání těchto žáků, stanovuje podmínky poskytování podpůrných opatření a upravuje možnosti vzdělávání ve školách nebo třídách zřízených pro žáky s vybranými druhy zdravotního postižení či závažnými vzdělávacími obtížemi. § 16 školského zákona tak tvoří klíčovou legislativní oporu pro existenci a fungování speciálního školství v rámci českého vzdělávacího systému.¹⁵ Legislativní rámec tak vytváří podmínky nejen pro inkluzivní vzdělávání, ale také pro existenci a fungování speciálních škol jako součástí regionální vzdělávací soustavy.

Podpůrná opatření představují základní nástroj, prostřednictvím něhož je v českém vzdělávacím systému zajišťováno právo žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na odpovídající podporu ve vzdělávání. Jsou členěna do pěti stupňů podle míry pedagogické, organizační a finanční náročnosti. Jednotlivé stupně se od sebe liší rozsahem poskytované podpory, přičemž platí zásada subsidiarity, podle níž má být nejprve využita podpora

¹³ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 7.

¹⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 16.

¹⁵ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 16.

nižšího stupně a teprve v případě její nedostatečnosti lze přistoupit k opatřením náročnějším.¹⁶

První stupeň podpůrných opatření je realizován přímo školou a nevyžaduje doporučení školského poradenského zařízení. Vyšší stupně podpory jsou již podmíněny odborným posouzením a doporučením školského poradenského zařízení a mohou zahrnovat například úpravy organizace vzdělávání, využívání speciálních učebních a kompenzačních pomůcek, zapojení asistenta pedagoga či tvorbu individuálního vzdělávacího plánu. Nejvyšší stupně podpory jsou spojeny s výraznými organizačními a finančními nároky a v praxi se často uplatňují zejména u žáků vzdělávaných ve speciálních školách nebo třídách.¹⁷

Členění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů tak umožňuje pružně reagovat na individuální vzdělávací potřeby žáka a současně vytváří systémový rámec pro rozhodování o vhodné formě vzdělávání.¹⁸

V případech, kdy ani uplatnění podpůrných opatření nepostačuje k naplnění vzdělávacích potřeb žáka, umožňuje právní úprava vzdělávání ve školách nebo třídách zřízených speciálně pro žáky se zdravotním postižením nebo jinými závažnými vzdělávacími obtížemi. Zařazení do tohoto typu vzdělávání je podmíněno doporučením školského poradenského zařízení a souhlasem zákonného zástupce nebo zletilého žáka a musí být v souladu se zájmem dítěte.¹⁹

Legislativní úprava současně stanovuje jasná pravidla pro poskytování a ukončování podpůrných opatření, přičemž klíčovou roli v tomto procesu sehrávají školská poradenská zařízení. Poskytování podpůrného opatření lze ukončit pouze na základě jejich doporučení, zpravidla vycházejícího z opakované diagnostiky žáka, pokud již další podpora není považována za nezbytnou. Školský zákon zároveň zachovává možnost zřizování tříd a škol určených pro žáky se zdravotním postižením, přičemž opouští dřívější striktní členění podle druhu postižení a zdůrazňuje především míru závažnosti vzdělávacích obtíží. Zařazení do speciální třídy nebo školy je chápáno jako nejvyšší stupeň podpůrných opatření a je podmíněno žádostí zákonného zástupce nebo zletilého žáka, doporučením školského poradenského zařízení a posouzením nejlepšího zájmu

¹⁶ VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022, s. 56–57. ISBN 978-80-7554-370-7.

¹⁷ *Ibid.*, s. 56.

¹⁸ *Ibid.*, s. 56-57.

¹⁹ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 16.

dítěte. Součástí rozhodování je rovněž zhodnocení možnosti individuální integrace žáka, což posiluje objektivitu doporučení a kontrolovatelnost činnosti poradenských zařízení.²⁰

Systém podpůrných opatření má význam nejen z hlediska organizace vzdělávání, ale také z hlediska jeho financování, neboť jednotlivé stupně podpory jsou spojeny s rozdílnou mírou personálních, materiálních a organizačních nároků. Těmto souvislostem je věnována pozornost v kapitole 4, která se zabývá financováním speciálních škol.

Vymezený legislativní a koncepční rámec vytváří základ, na nějž v další kapitole navazuje analýza role veřejné správy, zejména obcí a krajů, v řízení a fungování speciálních škol.

²⁰ VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022, s. 57–59. ISBN 978-80-7554-370-7.

3 Role veřejné správy v řízení speciálních škol

Školství představuje nedílnou součást vzdělávací politiky každého státu a jeho podoba je předmětem systematického zájmu veřejné správy. Kvalita a úroveň jednotlivých typů škol mají zásadní dopad na dlouhodobý hospodářský, sociální i kulturní rozvoj společnosti. Vzdělávání lze v tomto kontextu chápat jako významnou společenskou hodnotu s pozitivními dopady přesahujícími jednotlivce, neboť přispívá k rozvoji lidského kapitálu, zvyšuje adaptabilitu obyvatelstva na proměnlivé podmínky trhu práce a podporuje schopnost společnosti reagovat na technologický a ekonomický vývoj. Efektivně fungující vzdělávací systém je proto jedním ze základních předpokladů udržitelného rozvoje státu.²¹

Současné české školství usiluje o vytváření školního prostředí, které umožňuje všem žákům rovné příležitosti k dosažení odpovídající úrovně vzdělání a současně podporuje rozvoj jejich individuálních schopností a potřeb. V rámci tohoto přístupu je kladen důraz na začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do vzdělávání napříč jednotlivými typy škol a školských zařízení. Mezi základní principy vzdělávacího systému patří zejména zajištění rovného přístupu ke vzdělávání, respektování individuálních vzdělávacích potřeb žáků, bezplatnost základního a středního vzdělávání a možnost celoživotního vzdělávání.²²

Veřejná správa představuje základní pojem správního práva a je spojena s výkonem výkonné moci ve státě. Přestože pojem veřejná správa není výslovně zakotven v Ústavě České republiky ani v jiných právních předpisech, v právním řádu se objevuje v různých souvislostech, zejména ve vztahu k činnosti orgánů veřejné správy. Veřejná správa je chápána jako projev realizace výkonné moci ve státě a směřuje ke správě veřejných záležitostí. Lze ji vymezit z materiálního a organizačního hlediska. Z materiálního pohledu představuje činnost vykonávanou ve veřejném zájmu, jejímž účelem je správa veřejných záležitostí prostřednictvím výkonu výkonné moci na základě zákona. Je spojena s rozhodovací a řídicí činností a zahrnuje také zajišťování veřejných služeb. Z organizačního hlediska je chápána jako soubor institucí vykonávajících činnost ve veřejném zájmu, zejména orgánů státní správy a územních samosprávných celků, které působí na různých úrovních veřejné moci.²³

²¹ PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2012, s. 305–306. ISBN 978-80-7357-351-5.

²² PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 444. ISBN 978-80-7367-546-2.

²³ HEJDA, Jan – PŘIBYL, Karel. *Správní právo*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011, s. 14. ISBN 978-80-87472-14-9.

3.1 Specifika správy a řízení škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Systém správy a řízení speciálního školství je v České republice integrální součástí obecné vzdělávací soustavy a podléhá shodnému legislativnímu rámci, zejména zákonu č. 561/2004 Sb. (školský zákon). Přestože procesní postupy a kompetence orgánů veřejné správy jsou v zásadě jednotné, vykazuje řízení škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami specifické rysy. Ty se projevují zejména v odlišné zřizovatelské struktuře, kde dominantní roli hrají kraje, a v nezbytnosti úzké kooperace s orgány školského poradenství.²⁴

Specifickým rysem správy a řízení škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je úzká vazba pedagogického rozhodování na činnost školských poradenských zařízení. Na rozdíl od běžných škol je vzdělávání těchto žáků podmíněno odbornou diagnostikou a doporučením poradenského zařízení, přičemž samotná existence speciálních vzdělávacích potřeb nezakládá povinnost žáka nebo jeho zákonného zástupce tuto skutečnost škole sdělit. Pokud škola tuto informaci neobdrží, nevzniká nárok na uplatnění nástrojů speciálního vzdělávání. Řízení speciálních škol je tak charakteristické vyšší mírou regulace a důrazem na individuální posouzení vzdělávacích potřeb žáka, což jej odlišuje od správy běžných škol.²⁵

Na proces diagnostiky navazuje systém podpůrných opatření definovaných jako nezbytné úpravy ve vzdělávání zohledňující zdravotní stav nebo životní podmínky žáka, přičemž tato podpora je poskytována bezplatně a nesmí být důvodem pro navýšení úplaty za vzdělávání. Zatímco běžné úpravy obsahu a organizace nepodléhají schválení tak zásadnější kroky jako je úprava očekávaných výstupů v rámci individuálního vzdělávacího plánu vyžadují doporučení poradenského zařízení a písemný informovaný souhlas žáka nebo zákonného zástupce. Klíčovým nástrojem je využití asistenta pedagoga, jehož financování ze státního rozpočtu je podmíněno doporučením poradenského zařízení, a to ve dvou kategoriích určených pro přímou podporu integrace s vyšší kvalifikací nebo pro činnosti blízké osobní asistenci. Celý mechanismus tak kombinuje metodickou kontrolu poradenských subjektů s důrazem na adresnost a právní jistotu při čerpání finančních prostředků na podpůrnou péči.²⁶

²⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 116 a § 181 odst. 1 písm. a).

²⁵ VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022, s. 52-53. ISBN 978-80-7554-370-7.

²⁶ *Ibid.*, s. 54-55.

Pro efektivní správu a řízení procesů je klíčová aplikace pěti základních zásad, kterými jsou průkaznost zjištěné potřeby, přiměřenost zvolené podpory, inkluze upřednostňující vzdělávání v běžném prostředí, subsidiarita a účelnost. Zásada subsidiarity v praxi znamená, že škola nejprve vyčerpá vlastní možnosti podpory v rámci prvního stupně, který nevyžaduje doporučení poradenského zařízení ani navýšení finančních prostředků, a teprve při jejich neúčinnosti přistupuje k vyšším stupňům. Zatímco u opatření prvního stupně postačuje prosté projednání se zákonným zástupcem, u druhého až pátého stupně je pro uplatnění jakéhokoli nástroje nezbytné formální doporučení školského poradenského zařízení a následný písemný informovaný souhlas žáka nebo jeho zástupce. V oblasti rozhodovacích kompetencí pak platí, že škola musí v dobré víře respektovat odborné závěry poradenského subjektu, přičemž i v případě nedostatku finančních prostředků na doporučené personální zajištění, jako je asistent pedagoga, je nezbytné hledat řešení prostřednictvím vícezdrojového financování nebo úpravy úvazku tak, aby právo žáka na vzdělání zůstalo zachováno.²⁷

Dlouhodobý záměr vzdělávání České republiky na období 2023–2027 zdůrazňuje význam odborných podpůrných pozic ve školách, mezi které patří například školní psycholog nebo školní speciální pedagog. Tyto pozice přispívají k poskytování individuální podpory žákům, ke zlepšování školního klimatu a k prevenci školního neúspěchu.²⁸ Na tento důraz navazuje také Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, která usiluje o nastavení vzdělávacího systému tak, aby nepřispíval k prohlubování nerovností, ale naopak umožňoval rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání pro všechny žáky bez ohledu na jejich individuální či sociální podmínky. Strategie zároveň zdůrazňuje význam individualizace vzdělávání a podpory rozvoje potenciálu každého žáka.²⁹

3.2 Výkon státní správy a samosprávy ve školství

V oblasti školství se výkon veřejné správy uskutečňuje prostřednictvím obou základních forem, a to státní správy a územní samosprávy. Toto rozlišení je zásadní pro pochopení kompetenčního uspořádání školství, neboť jednotlivé orgány vystupují

²⁷ VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022, s. 56-58. ISBN 978-80-7554-370-7.

²⁸ MAREŠ, Jan; BERAN, Jaromír; TŘEŠTÍKOVÁ, Ludmila; HORÁČKOVÁ, Dagmar a kol. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023–2027* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023, s. 92. ISBN 978-80-87601-57-0.

²⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online], Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 8. ISBN 978-80-87601-47-1.

v odlišném postavení, s rozdílným rozsahem pravomocí a odpovědnosti. Zatímco státní správa prosazuje zájmy státu a vykonává svěřené úkoly jménem státu, samospráva realizuje veřejné záležitosti v rámci samostatné působnosti ve prospěch konkrétního územního celku.³⁰

Výkon veřejné správy ve školství probíhá ve dvou základních rovinách, a to ve státní správě a v samosprávě. Státní správa je vykonávána orgány, které vystupují jménem státu a prosazují jeho zájmy. V oblasti školství se jedná zejména o Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Českou školní inspekci a krajské úřady při výkonu přenesené působnosti. Naproti tomu samospráva je realizována územními samosprávnými celky, které při výkonu samostatné působnosti jednají vlastním jménem a v zájmu svého území. Ve školství tuto roli plní především obce a kraje jako zřizovatelé škol.³¹

Pro fungování veřejné správy ve školství je klíčová zásada legality, podle níž mohou orgány veřejné správy vykonávat pouze ty činnosti, které jim zákon výslovně umožňuje. Tato zásada vymezuje hranice kompetencí jednotlivých správních orgánů a brání jejich svévolnému rozšiřování. Zároveň přispívá k ochraně autonomie škol, neboť zásahy ze strany veřejné správy do jejich vnitřního fungování jsou možné pouze v zákonem stanovených a omezených případech.³²

Zásada legality slouží jako ochrana školských právnických osob před nepřiměřenými zásahy veřejné správy. Ve speciálním školství je tato ochrana o to důležitější, že rozhodování o vzdělávací dráze žáka se zdravotním postižením musí být podloženo výhradně zákonnými kritérii a odbornými posudky, nikoliv svévolí správního orgánu.³³

3.3 Institucionální struktura řízení školství

Na řízení a správě školství se podílí více aktérů, jejichž role a zájmy se vzájemně prolínají. Vzdělávání poskytované školami lze chápat jako veřejnou službu, jejichž přímými příjemci jsou žáci. V širším pojetí však mají na této službě zájem také jejich zákonní zástupci, obce, kraje a stát jako celek. Tyto subjekty lze považovat za účastníky systému, kteří disponují určitými pravomocemi a nástroji umožňujícími ovlivňovat fungování a směřování školství.³⁴

³⁰ KITZBERGER, Jindřich. Řízení regionálního školství. In: KOHOUTEK, Jan, VESELÝ, Arnošt, ŠPAČKOVÁ, Zuzana a kol. *Vzdělávací politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 119.

³¹ *Ibid.*, s. 119.

³² *Ibid.*, s. 120.

³³ Srov. čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR, § 2 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. (správní řád) a § 16 a 165 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon).

³⁴ KITZBERGER, Jindřich. Řízení regionálního školství. In: KOHOUTEK, Jan, VESELÝ, Arnošt, ŠPAČKOVÁ, Zuzana a kol. *Vzdělávací politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 120.

Z hlediska veřejné správy je klíčové rozdělení kompetencí mezi stát, územní samosprávné celky a samotné školy. Řízení školství může být koncipováno buď centralizovaně, kdy rozhodující pravomoci náleží především státu, nebo decentralizovaně, kdy významná část odpovědnosti přechází na obce, kraje a školy. Česká republika je dlouhodobě charakterizována relativně vysokou mírou decentralizace školského systému, která se projevuje zejména silnou rolí zřizovatelů a širokou autonomií jednotlivých škol. Kompetence ústředních orgánů státní správy, zejména ministerstva, jsou ve srovnání s některými jinými státy omezenější, zatímco významný vliv na podobu školské soustavy mají územní samosprávné celky. Obce a kraje uplatňují své pravomoci především v oblasti zřizovatelských funkcí a zajištění podmínek pro provoz škol. Současně disponují rozsáhlými kompetencemi samotné školy, v jejichž čele stojí ředitel jako klíčový nositel rozhodovacích pravomocí v oblasti řízení školy. Je však třeba zdůraznit, že zákonem stanovené kompetence jednotlivých aktérů jsou v praxi ovlivňovány také neformálními faktory, mezi něž patří například očekávání zřizovatelů, rodičů či místní komunity. Současně je autonomie škol limitována právními předpisy, zejména zákonem č. 561/2004 Sb., školským zákonem,³⁵ zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících,³⁶ a vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných,³⁷ které vymezují rámec jejich činnosti a stanovují hranice, v nichž se mohou rozhodovací procesy odehrávat. Řízení školství tak představuje komplexní systém, v němž se prolínají prvky státní správy, samosprávy i samostatného řízení jednotlivých vzdělávacích institucí.³⁸

3.3.1 Role Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve vzdělávací soustavě

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vykonává státní správu ve školství v rozsahu vymezeném školským a vysokoškolským zákonem a nese odpovědnost za koncepci, stav a rozvoj vzdělávací soustavy. Určuje státní vzdělávací politiku a strategii rozvoje vzdělávání, podílí se na tvorbě obsahu vzdělávání, stanovuje podmínky jeho realizace a zajišťuje financování školství. Součástí jeho působnosti je rovněž oblast pracovněprávních vztahů, celoživotního vzdělávání, vědy a výzkumu, institucionální a zájmové výchovy, podpory nadání a tělesné výchovy a sportu. Vzhledem k decentralizovanému systému a vysoké autonomii škol představují finanční nástroje

³⁵ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

³⁶ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

³⁷ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

³⁸ KITZBERGER, Jindřich. Řízení regionálního školství. In: KOHOUTEK, Jan, VESELÝ, Arnošt, ŠPAČKOVÁ, Zuzana a kol. *Vzdělávací politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 120-122.

klíčový prostředek řízení resortu. Ministerstvo zároveň připravuje legislativní rámec pro správní i pedagogické činnosti.³⁹

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vykonává klíčové správní a koncepční funkce ve vzdělávací soustavě. Odpovídá zejména za tvorbu strategických dokumentů, správu školských evidencí, vymezování podmínek zřizování a činnosti škol, vedení školského rejstříku, tvorbu rámcových vzdělávacích programů, akreditaci vzdělávacích programů vyšších odborných škol a stanovení pravidel přijímání, hodnocení a certifikace výsledků vzdělávání. Dále určuje základní pravidla financování škol a kvalifikační požadavky na pedagogické pracovníky.⁴⁰

Vybrané kompetence ve vzdělávání jsou svěřeny dalším orgánům veřejné správy, zejména vládě, České školní inspekci a resortním ministerstvům zřizujícím specifické školy a školská zařízení. Odborné, metodické a hodnotící činnosti zajišťují rovněž příspěvkové organizace zřízené ministerstvem školství.⁴¹

Po decentralizaci státní správy ve školství v roce 2002 je posílena koncepční role ministerstva, jejímž hlavním nástrojem je dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Tento strategický dokument je schvalován vládou, projednáván Parlamentem a vydáván v pravidelných čtyřletých intervalech. Na jeho základě zpracovávají vlastní dlouhodobé záměry také kraje, jejichž tvorbu ministerstvo metodicky koordinuje. Součástí dlouhodobých záměrů je rovněž ekonomická rozvaha včetně přehledu finančních zdrojů a dotačních programů.⁴²

3.3.2 Působnost obcí a krajů jako územních samosprávných celků ve vzdělávací soustavě

Zapojení obcí do samosprávy ve školství sahá do počátku 90. let 20. století v souvislosti s delimitací škol a školských zařízení na základě tehdejší právní úpravy. Školský zákon účinný od roku 2005 tuto koncepci dále rozvinul a umožnil obcím vykonávat zřizovatelské funkce rovněž prostřednictvím dobrovolných svazků obcí, jejichž činnost je zaměřena na oblast školství.⁴³

³⁹ EURYDICE. *Správa a řízení na národní a/nebo regionální úrovni* [online]. 29. 9. 2025 [cit. 24. 2. 2026]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/eurypedia/czechia/sprava-rizeni-na-narodni-anebo-regionalni-urovni>.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Školy a školská zařízení zřizované obcí a krajem* [online]. Praha: MŠMT, říjen 2021, s. 3 [cit. 24. 2. 2026]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/11/211031_MSMT-pruvodce_pravni_upravou_skolske_pravnicke_osoby-a-prispevkova_organizace-reditele.pdf.

Povinnosti obcí a krajů v oblasti vzdělávání jsou výkonem jejich samostatné působnosti ve smyslu obecního a krajského zřízení. Do této působnosti náleží zejména vytváření podmínek pro zajištění vzdělávání a další oblasti veřejných služeb souvisejících s rozvojem území a kvalitou života obyvatel. Konkrétní rozsah odpovědnosti jednotlivých veřejných zřizovatelů vymezuje školský zákon, zejména v ustanoveních upravujících postavení obcí a krajů ve školství.⁴⁴ Zatímco u běžných základních škol plní roli zřizovatele v rámci samostatné působnosti primárně obce, u škol speciálních přebírají tuto funkci zpravidla kraje.⁴⁵ Rozsah práv a povinností obcí a krajů je v oblasti školství jednotný a nezávisí na jejich velikosti, počtu obyvatel ani právním statusu. Všechny obce a kraje jsou povinny své úkoly v oblasti vzdělávání plnit a nemohou se této odpovědnosti vzdát ani ji převést na jiný subjekt.⁴⁶

Při zajišťování vzdělávání a školských služeb, zejména při zřizování či rušení škol a školských zařízení, jsou obce a kraje povinny respektovat zákonná kritéria stanovená školským zákonem. Těmi jsou především soulad rozvoje vzdělávání se zájmy obyvatel, potřebami trhu práce, demografickým vývojem a rozvojem území, jakož i dostupnost vzdělávání podle místních podmínek. Tato kritéria představují základní rámec pro rozhodování veřejných zřizovatelů, neboť právní úprava nestanoví konkrétní standardy týkající se počtu škol, jejich kapacity či územního rozmístění. Dodržování těchto kritérií je v praxi přezkoumáváno v rámci dozoru nad výkonem samostatné působnosti obcí a krajů, a to při posuzování zákonnosti jejich rozhodnutí, například při rušení škol, zřizování školských obvodů nebo jiných opatřeních souvisejících se zajištěním vzdělávání na jejich území.⁴⁷

Krajský úřad představuje významný článek výkonu státní správy ve školství na územní úrovni. V rámci přenesené působnosti plní řadu kompetencí, které jsou svým charakterem obdobné úkolům ústředního orgánu státní správy, avšak vztahují se k území konkrétního kraje. Podílí se zejména na zpracování dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy kraje, který musí být v souladu s celostátní koncepcí. Současně vede příslušnou část školského rejstříku a zajišťuje přerozdělování finančních prostředků

⁴⁴ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Školy a školská zařízení zřizované obcí a krajem* [online]. Praha: MŠMT, říjen 2021, s. 3 [cit. 24. 2. 2026]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/11/211031_MSMT-pruvodce_pravni_upravou_skolske_pravnicke_osoby-a-prispevkova_organizace-reditele.pdf.

⁴⁵ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 181 odst. 1 písm. a).

⁴⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Školy a školská zařízení zřizované obcí a krajem* [online]. Praha: MŠMT, říjen 2021, s. 3 [cit. 24. 2. 2026]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/11/211031_MSMT-pruvodce_pravni_upravou_skolske_pravnicke_osoby-a-prispevkova_organizace-reditele.pdf

⁴⁷ *Ibid.*, s. 3-4.

určených školám. Krajský úřad rovněž vystupuje jako odvolací orgán ve správních řízeních, v nichž v první instanci rozhoduje ředitel školy jako správní orgán.⁴⁸

3.3.3 Strategické plánování a regulace školské sítě v působnosti kraje

Významným mechanismem podpory speciálního školství na regionální úrovni je strategické plánování kapacit, které v rámci své zřizovatelské funkce vykonává Středočeský kraj. Podle *Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2024–2028* je rozšiřování sítě škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona striktně vázáno na demografické potřeby a dostupnost v přiměřené dojezdové vzdálenosti. Kraj se tak stává garantem stability sítě speciálních škol v regionech, jako je Příbramsko, přičemž při navyšování kapacit zohledňuje výhradně místa s prokazatelným nedostatkem kapacit pro žáky s nejvyššími stupni podpůrných opatření. Součástí tohoto regulačního mechanismu je rovněž striktní požadavek na dodržení minimálního počtu žáků ve třídě, čímž kraj podmiňuje rozšiřování vzdělávací nabídky efektivním využíváním kapacit a veřejných prostředků.⁴⁹

3.3.4 Ředitel školy jako správní orgán

Podle strategického dokumentu *Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+* jsou vedoucí pracovníci ve školství, zejména ředitelé škol, považováni za klíčové aktéry, kteří významně ovlivňují kvalitu vzdělávání.⁵⁰

Ředitel školy zastává v systému řízení školství specifické postavení, neboť vedle manažerských a pedagogických úkolů vykonává v zákonem vymezených případech také působnost státní správy. Tato role se vztahuje výhradně na ředitele veřejných škol, tedy škol zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí. V těchto situacích ředitel rozhoduje o právech a povinnostech účastníků vzdělávání v rámci správního řízení, a to v rozsahu stanoveném školským zákonem. Rozhodnutí ředitele v oblasti státní správy se významně dotýkají práv jednotlivců, a proto musí být vydávána v souladu s pravidly správního řízení, která zajišťují ochranu práv účastníků a transparentnost rozhodovacího procesu. Typickým příkladem je rozhodování o přijetí žáka ke vzdělávání. Do této oblasti dále náleží rozhodování o odkladu povinné školní docházky, o vyloučení žáka ze školy,

⁴⁸ KITZBERGER, Jindřich. Řízení regionálního školství. In: KOHOUTEK, Jan, VESELÝ, Arnošt, ŠPAČKOVÁ, Zuzana a kol. *Vzdělávací politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 131.

⁴⁹ Středočeský kraj. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2024–2028* [online]. Praha: Středočeský kraj, 2024, s. 46. Dostupné z: <https://stredoceskykraj.cz/documents/20875/19771656/Dlouhodob%C3%BD%20z%C3%A1m%C4%9Br%202024-2028.pdf> [cit. 4. 3. 2026].

⁵⁰ VESELÝ, Arnošt a kol. *Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 67.

o změně oboru vzdělávání a o dalších otázkách vymezených právními předpisy. V těchto případech vystupuje ředitel školy jako správní orgán a nese odpovědnost za zákonnost a správnost svých rozhodnutí.⁵¹

3.3.5 Školská rada jako orgán školské samosprávy

Z hlediska kompetencí se školská rada podílí na schvalování a projednávání klíčových dokumentů školy, zejména výroční zprávy, školního řádu a pravidel hodnocení výsledků vzdělávání. Významné je také její oprávnění navrhnout zřizovateli odvolání ředitele školy, čímž může nepřímo ovlivňovat řízení a koncepční směřování školy. Složení školské rady je založeno na principu rovnoměrného zastoupení zástupců zákonných zástupců žáků, pedagogických pracovníků a zřizovatele, což vytváří prostor pro vzájemnou komunikaci těchto aktérů. Přestože je její působení v praxi někdy formální, představuje školská rada důležitý nástroj participace rodičů na správě školy a doplňuje ostatní mechanismy řízení a kontroly ve školství.⁵²

Řízení speciálních škol v České republice je charakterizováno provázaností výkonu státní správy a územní samosprávy, přičemž zásadní význam má vymezení kompetencí jednotlivých aktérů v rámci vzdělávací soustavy. Specifika této oblasti spočívají zejména ve zvýšené míře regulace, úzké vazbě na školská poradenská zařízení a důrazu na individualizaci vzdělávání prostřednictvím systému podpůrných opatření. Institucionální struktura zahrnující ministerstvo, kraje, obce a jednotlivé školy vytváří víceúrovňový systém řízení, jehož fungování je determinováno legislativním rámcem a současně ovlivňováno principy decentralizace a autonomie škol. Řízení speciálního školství tak představuje komplexní a vzájemně provázaný systém, v němž se uplatňují prvky veřejné správy i samostatného řízení vzdělávacích institucí.

⁵¹ KITZBERGER, Jindřich. Řízení regionálního školství. In: KOHOUTEK, Jan, VESELÝ, Arnošt, ŠPAČKOVÁ, Zuzana a kol. *Vzdělávací politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 131.

⁵² *Ibid.*, s. 135-136.

4 Financování speciálních základních škol

Školství představuje jednu z klíčových oblastí veřejného sektoru, neboť významně ovlivňuje sociální, ekonomický i kulturní rozvoj společnosti. Vzdělávání je v moderních státech chápáno jako veřejný statek s pozitivními externalitami, jehož zajišťování a financování je spojeno s odpovědností státu a územní samosprávy. Efektivně fungující vzdělávací systém tak přispívá nejen k rozvoji lidského kapitálu, ale také k posilování společenské soudržnosti a dlouhodobé prosperity.⁵³

Současné koncepční dokumenty vzdělávací politiky zdůrazňují potřebu cíleně posilovat financování škol, které vzdělávají vyšší podíl žáků se sociálním znevýhodněním nebo se speciálními vzdělávacími potřebami. Cílem těchto opatření je snižování nerovností ve vzdělávání, podpora přechodu žáků na vyšší stupně vzdělávání a stabilizace podpůrných profesí ve školách, například asistentů pedagoga či dalších odborných pracovníků.⁵⁴

Regionální školství zahrnuje všechny školy a školská zařízení podléhající školskému zákonu, tedy i speciální školy a zařízení určená pro výkon ústavní, ochranné a preventivně výchovné péče. Tyto instituce mohou být zřizovány územními samosprávnými celky, státem, fyzickými a právnickými osobami i registrovanými církvemi a jsou zřizovány jako příspěvkové organizace nebo právnické osoby. Významnou roli při zajišťování regionálního školství sehrávají obce a kraje, které vystupují jako zřizovatelé škol a školských zařízení v rámci své působnosti, přičemž financování a organizace jejich činnosti se řídí školským zákonem.⁵⁵

V této kapitole bude pozornost zaměřena na financování základních škol speciálních jako specifické součásti regionálního školství, a to zejména na základní zdroje financování a roli státu a územní samosprávy při zajišťování jejich činnosti.

4.1 Legislativní rámec financování škol

Financování škol a školských zařízení v České republice je legislativně vymezeno především zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento zákon stanovuje základní principy financování

⁵³ HEJDUKOVÁ, Pavlína. *Veřejné finance – teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 236. ISBN 978-80-7400-298-4.

⁵⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online], Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020, s. 67. ISBN 978-80-87601-47-1.

⁵⁵ PEKOVÁ, Jitka; JETMAR, Marek; TOTH, Petr. *Veřejný sektor: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 604. ISBN 978-80-7598-209-4.

regionálního školství a vymezuje rozdělení odpovědnosti mezi stát a územní samosprávné celky. Klíčová ustanovení týkající se financování škol jsou obsažena zejména v § 160 a § 161 školského zákona, která upravují financování ze státního rozpočtu a financování ze strany zřizovatelů.⁵⁶

Školský zákon je průběžně novelizován. Nejnovější změny byly provedeny zákony č. 239/2025 Sb. a č. 267/2025 Sb. s účinností od 1. 9. 2025, a některé dopady na financování škol vstoupily v platnost od 1. 1. 2026, zejména v oblasti změn systému financování nepedagogických pracovníků.⁵⁷

4.2 Dvouúrovňový model financování škol

Financování regionálního školství v České republice je založeno na dvouúrovňovém systému, v němž se kombinují prostředky státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávných celků. Základní právní rámec tohoto systému je vymezen zejména zákonem č. 561/2004 Sb., školským zákonem, a každoročně schvalovaným zákonem o státním rozpočtu. Stát prostřednictvím kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje financování tzv. přímých výdajů na vzdělávání, mezi které patří především výdaje na platy pedagogických pracovníků, související odvody a další náklady bezprostředně spojené s realizací vzdělávací činnosti. Tyto prostředky jsou rozepisovány převážně normativním způsobem na základě jednotek výkonu, jako je počet dětí, žáků nebo studentů, případně další výkonové ukazatele. Na druhé úrovni se na financování škol podílejí územní samosprávné celky, zejména kraje a obce, které vystupují v roli zřizovatelů škol a školských zařízení. Tyto subjekty zabezpečují především provozní a investiční výdaje, tedy náklady spojené s chodem škol, údržbou budov, technickým zajištěním a dalšími podmínkami nezbytnými pro realizaci vzdělávání. Rozdělování prostředků ze státního rozpočtu do regionálního školství probíhá prostřednictvím republikových normativů, které stanovuje Ministerstvo školství. Na jejich základě jsou finanční prostředky přidělovány krajům, jež následně v rámci své samostatné působnosti určují krajské normativy a rozepisují prostředky jednotlivým školám a školským zařízením. Tento systém umožňuje zohlednit regionální specifika, strukturu školské sítě i rozdílné náklady jednotlivých typů škol. Vedle normativního financování je regionální školství doplňováno také programovým financováním, které slouží k řešení specifických

⁵⁶ VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022, s. 323-328. ISBN 978-80-7554-370-7.

⁵⁷ Zákon č. 239/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

potřeb, rozvojových záměrů nebo mimořádných situací. Zřizovatelé mohou rovněž školy dofinancovat z vlastních rozpočtů, zejména v případě provozních nebo investičních výdajů, které nejsou kryty prostředky státního rozpočtu.⁵⁸

4.2.1 Financování škol od roku 2026

Od 1. ledna 2026 došlo na základě novely školského zákona ke změně systému financování škol a školských zařízení zřizovaných obcemi, kraji a dobrovolnými svazky obcí. Předchozí model, v němž byly prostředky na platy nepedagogických pracovníků a část ostatních neinvestičních výdajů hrazeny ze státního rozpočtu, je nahrazen systémem, který tuto odpovědnost přesouvá na zřizovatele. Změna je současně provázána s úpravou rozpočtového určení daní, jež má zajistit odpovídající finanční krytí nově převzatých povinností.⁵⁹

Reforma financování regionálního školství reaguje na dlouhodobé nedostatky předchozího systému, který byl založen převážně na principu financování podle počtu žáků a nedostatečně zohledňoval rozdílné podmínky jednotlivých škol a regionů. Nový přístup klade důraz na financování reálného rozsahu pedagogické práce a na větší míru centralizace normativů na úrovni Ministerstva školství, čímž dochází k omezení neodůvodněných rozdílů mezi kraji a ke zvýšení transparentnosti a předvídatelnosti rozpočtů škol. Součástí systému je rovněž vytváření finančních rezerv umožňujících reagovat na objektivní specifika škol a na změny v průběhu rozpočtového období. Cílem reformy je stabilnější, spravedlivější a efektivnější financování při zachování autonomie škol a odpovědnosti jejich zřizovatelů.⁶⁰

4.2.2 Dopady reformy financování na školy zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Změnilo se financování školských poradenských zařízení, tedy pedagogicko psychologických poraden a speciálně pedagogických center. Pedagogická práce v těchto zařízeních je nově financována na centrální úrovni prostřednictvím celostátních normativů namísto dosavadních krajských normativů, což má přispět ke sjednocení financování a omezení regionálních rozdílů. Systém založený na pěti celostátních

⁵⁸ PEKOVÁ, Jitka; JETMAR, Marek; TOTH, Petr. *Veřejný sektor: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 612–615. ISBN 978-80-7598-209-4.

⁵⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Změna financování nepedagogické práce v souvislostech*, Praha, 2025, s. 3–4. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/wp-content/uploads/2025/08/Zmena-financovani-nepedagogicke-prace-v-souvislostech.pdf>.

⁶⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Reforma financování regionálního školství*. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/reforma-financovani-regionalniho-skolstvi> [cit. 2. 3. 2026].

normativech, jejichž jednotkou výkonu je dítě, žák nebo student, případně skupina osob podle náročnosti poskytovaných poradenských služeb, a doplňkovém normativu, jehož jednotkou výkonu se stal pedagogický pracovník, přičemž výši finančních prostředků stanoví ministerstvo.⁶¹

Stát nově financuje pouze pedagogickou práci ve školách, zatímco veřejní zřizovatelé, tedy obce, kraje a dobrovolné svazky obcí, hradí nepedagogickou práci, většinu ostatních neinvestičních výdajů a provozní náklady škol. Ze státního rozpočtu zůstávají hrazeny pouze vybrané výdaje související s výukou, například plavecký výcvik, pokud je součástí rámcového vzdělávacího programu. Pedagogická podpůrná opatření, například asistenti pedagoga, školní psychologové nebo speciální pedagogové, jsou nadále financována státem, zatímco podpůrná opatření nemající charakter pedagogické práce jsou hrazena z rozpočtu zřizovatele. Přesun financování nepedagogické práce je kompenzován zvýšením podílu krajů a obcí na celostátním hrubém výnosu daní, přičemž rozdělení prostředků vychází mimo jiné z počtu dětí, žáků a studentů evidovaných ve školách a školských zařízeních podle stavu k určenému datu ve školní dokumentaci.⁶²

Dosavadní možnost využití kategorie další pedagogický pracovník jako podpůrného opatření při vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je zrušena a nově je zavedena kategorie další učitel. Jako podpůrné opatření je tedy možné doporučit dalšího učitele, psychologa nebo speciálního pedagoga. Ze státního rozpočtu jsou nově hrazeny příplatky na podpůrná opatření založená na využití asistenta pedagoga, psychologa, speciálního pedagoga a dalšího učitele.⁶³

Rozšiřuje se okruh výdajů, na které lze poskytovat prostředky ze státního rozpočtu prostřednictvím mimořádných normativů. Tento mechanismus představuje alternativní způsob rozdělování finančních prostředků, který umožňuje cílenou podporu škol bez nutnosti podávání dotačních žádostí. Současně je zavedena možnost využití indexového financování škol, které má zajistit administrativně jednodušší rozdělování prostředků i v případě, že financování ostatních neinvestičních výdajů přejde na zřizovatele škol.⁶⁴

Uvedené změny financování představují významný posun v rozdělení odpovědnosti mezi státem a zřizovateli škol, který se promítá i do fungování škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Posílení role zřizovatelů v oblasti financování nepedagogické práce a provozních nákladů může přispět k větší flexibilitě při zajišťování

⁶¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Velká novela v kostce* [online]. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/velka-novela-v-kostce/> [cit. 7. 3. 2026].

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

podmínek vzdělávání, současně však klade vyšší nároky na jejich finanční kapacity a může vést k rozdílu mezi jednotlivými zřizovateli. Centralizace financování pedagogické práce a podpůrných opatření na úrovni státu naopak směřuje k větší míře sjednocení podmínek vzdělávání a k omezení regionálních nerovností. Dopady reformy tak lze vnímat jako komplexní, neboť vedle zvýšení transparentnosti a efektivity systému přinášejí i nové požadavky na koordinaci mezi státem a zřizovateli a na zajištění rovného přístupu ke vzdělávání.

4.3 Reforma financování a mechanismus PHmax u speciálních škol

Reforma financování, účinná od 1. 1. 2020, byla zavedena jako reakce na nedostatky předchozího systému postaveného na počtu žáků (výkonech). Původní model způsoboval nerovnosti mezi krajskými normativy pro shodné obory a neodrážel skutečné náklady na platy pedagogů, například u škol se služebně staršími pracovníky. Systém také neodůvodněně zvýhodňoval školy s vyšší naplněností tříd oproti školám se stejnou organizací, ale nižším počtem žáků. Nový mechanismus, legislativně podložený novelou školského zákona č. 101/2017 Sb., přenesl rozpis rozpočtu přímo na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, čímž umožnil zohlednit reálnou strukturu škol a jejich platovou úroveň. Základním principem změny je přechod k financování skutečného rozsahu vzdělávání, který je definován skrze ukazatele PHmax a PHAmax.⁶⁵

Hodnota PHmax představuje maximální týdenní rozsah vyučovacích hodin, který může být hrazen ze státního rozpočtu pro jednu třídu. Tento limit je stanoven v návaznosti na rámcový vzdělávací program a vychází z průměrného počtu žáků ve třídě. Financování se vztahuje pouze na rozsah vzdělávání odpovídající rámcovému učebnímu plánu.⁶⁶

Hodnota PHAmax vyjadřuje nejvyšší možný rozsah týdenního objemu přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga, který je hrazen ze státního rozpočtu. Tento limit se vztahuje na školy a třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, tedy zejména na speciální školy a třídy, včetně tříd přípravného stupně základní školy speciální. Hodnoty PHmax a PHAmax jsou určovány samostatně a nelze mezi nimi finanční prostředky převádět. Případné nevyužité kapacity v rámci PHmax proto není možné použít na

⁶⁵ SCHWARZOVÁ, Petra. *Reforma financování školství* [online]. Verlag Dashöfer, 24. 5. 2019. Dostupné z: <https://www.phmax.cz/33/reforma-financovani-skolstvi-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EI9uhreINuodWLSzol6EE1s/> [cit. 16. 3. 2026].

⁶⁶ HAVELKA, František; KAPLÁN, Martin; POLÁKOVÁ, Hana; SCHWARZOVÁ, Petra; TRANTINOVÁ, Jana. *Reforma financování regionálního školství*. Praha: Verlag Dashöfer, spol. s r. o., 2019, s. 35. ISBN 987-80-7635-010-6.

financování asistentů pedagoga, stejně jako nelze prostředky vymezené pro asistenty pedagoga využít k navýšení přímé pedagogické činnosti učitelů.⁶⁷

Výpočet hodnot PHmax a PHAmax vychází z několika závazných právních a metodických dokumentů, zejména z nařízení vlády č. 123/2018 Sb., vyhlášky č. 48/2005 Sb. a z údajů uvedených v příslušných statistických výkazech. Právě data obsažená ve statistických výkazech, zejména počet tříd a počet žáků, představují rozhodující vstup pro stanovení objemu finančních prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu. Při stanovení hodnoty PHmax je nejprve nutné rozdělit třídy podle jejich charakteristiky a přiřadit je k odpovídajícím řádkům přílohy nařízení vlády. Výpočet probíhá samostatně pro jednotlivé skupiny tříd na základě průměrného počtu žáků ve třídě, ke kterému je přiřazena příslušná hodnota PHmax. Tato hodnota se následně násobí počtem tříd daného typu a dílčí výsledky se sčítají. Obdobný postup se uplatňuje také u přípravných tříd a tříd přípravného stupně základní školy speciální. V případě školy s více pracovišti se hodnota PHmax nestanovuje odděleně za jednotlivá pracoviště, ale souhrnně za celý právní subjekt. Výsledná hodnota PHmax pro školu je tedy součtem všech dílčích výpočtů podle stanovených kategorií tříd a žáků.⁶⁸

Při stanovení hodnoty PHmax je nezbytné rozlišovat jednotlivé charakteristiky školy, tříd a žáků podle příslušných ustanovení nařízení vlády a vyhlášky č. 48/2005 Sb. Pokud škola zahrnuje více typů tříd, například běžné třídy, přípravné třídy nebo třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, stanovuje se hodnota PHmax pro každý typ třídy samostatně.⁶⁹

Tabulka 1: Hodnoty PHmax pro speciální základní školu (zdroj: ⁷⁰)

Základní škola speciální			méně než 6	6 – 10	více než 10
B26	79-01-B/01	Základní škola speciální (I. díl, první stupeň)	28	39	46
B27	79-01-B/01	Základní škola speciální (I. díl, druhý stupeň)	35	50	57
B28	79-01-B/01	Základní škola speciální (II. díl)	31	44	51

V případě školy, která zahrnuje třídy základní školy speciální, se hodnota PHmax stanovuje podle příslušného rámcového vzdělávacího programu a typu stupně vzdělávání, přičemž pro třídy s odlišnou charakteristikou se výpočet provádí samostatně. Hodnoty určené pro základní školu speciální se použijí i tehdy, jsou-li tyto třídy součástí školy jiného typu. Pro první stupeň vzdělávání podle I. dílu rámcového vzdělávacího programu

⁶⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Metodika výpočtu PHmax pro ZV* [online]. Praha: MŠMT, 2024, s. 1. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2024/05/Metodika_vypoctu_PHmax_pro_ZV_2024_final-2.pdf [cit. 2. 3. 2026].

⁶⁸ Ibid., s. 2.

⁶⁹ Ibid., s. 2.

⁷⁰ Ibid., s. 6.

se uplatňuje příslušná hodnota stanovená pro tento stupeň, pro druhý stupeň I. dílu odpovídající hodnota pro druhý stupeň a pro II. díl samostatně stanovená hodnota. Průměrné počty žáků se posuzují odděleně podle stupňů vzdělávání. V případě společné výuky žáků různých dílů nebo stupňů v jedné třídě se pro stanovení PHmax použije hodnota odpovídající vyššímu stupni vzdělávání, případně hodnota stanovená pro I. díl druhý stupeň, pokud jsou kombinovány různé programy současně.⁷¹

Financování asistenta pedagoga ve školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona je od roku 2020 realizováno normativním způsobem ze státního rozpočtu na jednotlivé třídy. Maximální rozsah hodin přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga je vyjádřen ukazatelem PHAmax, který stanovuje nejvyšší týdenní počet hodin hrazených ze státního rozpočtu. Hodnota PHAmax se určuje v závislosti na stupni vzdělávání, oboru vzdělání, průměrném počtu žáků ve třídě a charakteru jejich zdravotního postižení. Vyšší hodinové limity jsou stanoveny zejména pro třídy vzdělávající žáky s tělesným postižením, závažnými poruchami chování, autismem nebo souběžným postižením více vadami. Při společné výuce žáků různých stupňů vzdělávání se pro stanovení PHAmax uplatňuje hodnota odpovídající vyššímu stupni.⁷²

Z uvedeného mechanismu vyplývá, že financování pedagogické práce a asistentské podpory ve speciálních školách je postaveno na přesně definovaných normativních limitech, které zohledňují strukturu tříd, počet žáků i charakter jejich vzdělávacích potřeb. Systém je koncipován jako centralizovaný a administrativně podmíněný, přičemž finanční objem je přímo navázán na vykazované údaje školy. Speciální školy tak fungují v rámci jasně stanovených limitů, které určují maximální rozsah personálního zabezpečení hrazeného ze státního rozpočtu.

4.4 Kompetence a odpovědnost územní samosprávy ve speciálním školství

Povinná devítiletá školní docházka je v České republice platná pro všechny děti bez rozdílu. Ať se jedná o jakékoli zdravotní postižení, rodinnou situaci či sociální zázemí, stát zajišťuje každému dítěti přístup ke vzdělání odpovídajícímu jeho individuálním potřebám.⁷³

⁷¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Metodika výpočtu PHmax pro ZV* [online]. Praha: MŠMT, 2024. s. 7. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2024/05/Metodika_vypoctu_PHmax_pro_ZV_2024_final-2.pdf [cit. 2. 3. 2026].

⁷² Ibid., s. 9-11.

⁷³ Petra Bendová a Pavel Zikl, *Dítě s mentálním postižením ve škole*, Praha: Grada, 2011, s. 35–36. ISBN 978-80-247-3854-3.

Územní samosprávné celky mají v oblasti školství významné kompetence související se zajištěním podmínek pro plnění povinné školní docházky. Školský zákon stanovuje, že obec je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky, a to buď zřizováním základních škol, nebo zajištěním vzdělávání v základní škole zřízené jinou obcí či svazkem obcí. Současně je vymezován okruh osob, na které se tato povinnost vztahuje, zejména děti s místem trvalého pobytu na území obce. V rámci této povinnosti obce vymezují školské obvody základních škol, do nichž mají žáci s trvalým pobytem v daném území právo být přijati k plnění povinné školní docházky. Školský zákon zároveň připouští možnost, aby více obcí vytvořilo společný školský obvod pro jednu nebo více základních škol. V takovém případě je nutné uzavřít veřejnoprávní smlouvu mezi dotčenými obcemi a následně upravit vymezení příslušného školského obvodu obecně závaznou vyhláškou. Pokud obce nedospějí k dohodě nebo nevydadají příslušnou vyhlášku, může o stanovení školského obvodu rozhodnout krajský úřad, který tímto způsobem zasahuje do výkonu samosprávy za účelem zajištění dostupnosti základního vzdělávání. V oblasti financování školských zařízení stanoví školský zákon rovněž pravidla pro úhradu některých provozních nákladů. Pokud existuje společný školský obvod více obcí, podílejí se jednotlivé obce na financování provozu školní družiny a školní jídelny podle počtu žáků s trvalým pobytem na jejich území. Zároveň mohou obce ze svých rozpočtů poskytovat školám a školským zařízením, které zřizují, další finanční prostředky nad rámec prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu. Speciální školy jsou převážně zřizovány kraji, které odpovídají za zajištění vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Kraj je proto povinen zajistit podmínky pro vzdělávání těchto žáků a může zřizovat příslušné druhy škol a školských zařízení určených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Tím je zdůrazněna odpovědnost krajské samosprávy za dostupnost a organizaci speciálního vzdělávání v rámci regionální školské soustavy.⁷⁴

4.5 Financování podpůrných opatření u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

System podpůrných opatření, který byl z legislativního hlediska vymezen v kapitole 2.5, má význam nejen pro organizaci vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také pro jeho financování. Tento systém je strukturován do pěti stupňů

⁷⁴ VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022, s. 371-377. ISBN 978-80-7554-370-7.

podpůrných opatření, které se liší mírou náročnosti a rozsahem poskytované podpory. V rámci této podkapitoly budou jednotlivé stupně podpůrných opatření blíže charakterizovány, včetně vymezení jejich obsahu a způsobu financování, tedy kdo a za jakých podmínek jednotlivá opatření hradí.

Financování vzdělávání těchto žáků je doplňováno prostřednictvím systému podpůrných opatření podle § 16 školského zákona.⁷⁵ Na základě doporučení školského poradenského zařízení mohou školy získat finanční prostředky například na asistenta pedagoga, speciální učební pomůcky či další pedagogickou podporu.

Podpůrná opatření prvního stupně představují úpravy v rámci běžné výuky, jejichž cílem je včas stabilizovat školní výkon žáka a předcházet prohlubování neúspěchu. Typicky jde o organizační a metodické úpravy, jako je například práce s časem, diferenciací úloh, podpora motivace, využití běžných pomůcek či materiálů. Financování je zajištěno z běžného rozpočtu školy, bez navýšení normativu.⁷⁶

Druhý stupeň zahrnuje cílenější speciálně pedagogické postupy při zachování převážně společné výuky ve třídě. Opatření jsou nastavena na základě doporučení školského poradenského zařízení a mohou zahrnovat úpravy organizace výuky, rozšířené způsoby hodnocení. Škole náleží navýšení finančních prostředků podle potřeb žáka.⁷⁷

Třetí stupeň je určen pro situace, kdy obtíže žáka vyžadují výraznější zásahy do organizace práce třídy a pravidelnou odbornou speciálněpedagogickou či psychologickou intervencí. Podpora je poskytována v úzké spolupráci školy a školského poradenského zařízení, zpravidla s využitím individuálního vzdělávacího plánu, v odůvodněných případech může dojít i k redukci učiva a výstupů podle možností žáka. Časté je využívání speciálních učebnic a kompenzačních pomůcek, možné je i snížení počtu žáků ve třídě a zapojení asistenta pedagoga ve vyšším rozsahu. Financování je navýšeno ze státního rozpočtu dle doporučených opatření.⁷⁸

Čtvrtý stupeň představuje podstatné úpravy organizace, obsahu i forem vzdělávání a zpravidla vyžaduje pravidelnou odbornou intervencí ve škole. Vzdělávání probíhá s individuálním vzdělávacím plánem nebo podle upraveného školního vzdělávacího programu/rámcového vzdělávacího programu u skupinové integrace či škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Typická je úprava pracovního prostředí

⁷⁵ Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), § 16.

⁷⁶ MICHALÍK, Jan; BASLEROVÁ, Pavlína; FELCMANOVÁ, Lenka a kol. Katalog podpůrných opatření: obecná část pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 40. ISBN 978-80-244-4675-2.

⁷⁷ Ibid., s. 41.

⁷⁸ Ibid., s. 42-43.

a častá potřeba dalšího pedagogického pracovníka, včetně podpory komunikace alternativními způsoby. Škole náleží zvýšené finanční prostředky odpovídající rozsahu podpory.⁷⁹

Pátý stupeň představuje nejvyšší mírou podpory a vyžaduje maximální individualizaci vzdělávání, včetně úprav a často i výrazné redukce učiva a výstupů. Nezbytné jsou speciální a finančně náročné pomůcky, úpravy prostředí a intenzivní speciálněpedagogická péče, často i s terapeutickými prvky a s podporou dalšího pedagogického pracovníka nejen ve výuce, ale i při dalších školních aktivitách. Financování je navýšeno ze státního rozpočtu a reflektuje nejvyšší personální i materiální náročnost podpory.⁸⁰

Na základě uvedených skutečností lze konstatovat, že systém podpůrných opatření představuje významný nástroj financování vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Umožňuje přizpůsobit rozsah finanční podpory individuálním potřebám žáků a současně přispívá k zajištění odpovídajících personálních a materiálních podmínek ve školách. Tento systém tak propojuje vzdělávací potřeby žáků s finančními mechanismy veřejné správy.

⁷⁹ MICHALÍK, Jan; BASLEROVÁ, Pavlína; FELCMANOVÁ, Lenka a kol. Katalog podpůrných opatření: obecná část pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 43-44. ISBN 978-80-244-4675-2.

⁸⁰ Ibid., s. 44-45.

5 Výzkum podpory speciálních základních škol v regionu Příbram

Tato kapitola představuje praktickou část bakalářské práce a je zaměřena na analýzu konkrétních mechanismů podpory speciálních základních škol v regionu Příbram. Hlavním cílem je propojit teoretické poznatky s reálnou praxí, a to prostřednictvím vyhodnocení dotazníkového šetření mezi pracovníky veřejné správy a pedagogickými pracovníky. Pozornost je soustředěna na klíčové oblasti spolupráce, jako je materiálně-technické zázemí, personální stabilita a vzájemná komunikace mezi školami a jejich zřizovateli. Následující podkapitoly nejprve vymezují metodiku a cíle šetření a následně detailně analyzují získaná data, která jsou zásadní pro posouzení efektivity stávající podpory v regionu.

5.1 Metodika výzkumu

Pro zpracování praktické části bakalářské práce byl zvolen kvantitativní výzkumný přístup realizovaný formou dotazníkového šetření. Cílem výzkumu bylo získat empirická data o fungování a podpoře speciálních základních škol v regionu Příbram a zjistit zkušenosti pracovníků veřejné správy a zaměstnanců škol s mechanismy podpory poskytovanými obcemi a krajem. Dotazníkové šetření bylo zvoleno jako vhodná metoda pro získání strukturovaných informací od většího počtu respondentů a pro následné statistické zpracování získaných dat.

Výzkumným nástrojem byl anonymní online dotazník vytvořený pomocí platformy Survio. Dotazník obsahoval celkem dvanáct uzavřených otázek, z nichž tři byly koncipovány jako maticové a umožňovaly respondentům vyjádřit míru souhlasu s několika tvrzeními současně. Otázky byly zaměřeny zejména na oblasti komunikace mezi školou a zřizovatelem, financování škol, personální a materiální podmínky vzdělávání, využívání doplňkových zdrojů financování a faktory ovlivňující rozvoj speciálních škol. Dotazník rovněž obsahoval otázky týkající se personálních bariér a nástrojů podpory poskytovaných zřizovateli. Cílem dotazníku bylo zachytit zkušenosti respondentů s fungováním systému podpory speciálních škol a identifikovat oblasti, které mohou představovat bariéry jejich dalšího rozvoje.

Respondenti byli vybíráni prostřednictvím účelového výběru. Do výzkumu byli záměrně osloveni pouze pracovníci institucí, které mají přímý vztah k problematice školství a podílejí se na řízení nebo praktickém fungování vzdělávacího systému. Jednalo

se o pracovníky krajské a obecní veřejné správy a zaměstnance speciálních základních škol v regionu Příbram.

Pracovníci odboru školství Krajského úřadu Středočeského kraje byli osloveni individuálně prostřednictvím elektronické pošty. Kontaktní e-mailové adresy byly získány z veřejně dostupného telefonního seznamu zveřejněného na oficiálních webových stránkách krajského úřadu. Tímto způsobem bylo osloveno 57 pracovníků tohoto odboru.

Dotazník byl dále distribuován na městské úřady v Příbrami, Dobříši a Rožmitále pod Třemšínem prostřednictvím konkrétních e-mailových adres zaměstnanců těchto úřadů, které byly vyhledány na oficiálních webových stránkách jednotlivých měst. Výběr respondentů byl zaměřen zejména na pracovníky odborů školství, finančních odborů a dalších relevantních oddělení, která se ve své pracovní agendě zabývají problematikou školství nebo souvisejícími oblastmi veřejné správy. Celkem bylo tímto způsobem osloveno 22 pracovníků městských úřadů.

Současně byl dotazník zaslán také na speciální základní školy v regionu prostřednictvím konkrétních e-mailových adres zaměstnanců škol, které byly vyhledány na oficiálních webových stránkách jednotlivých institucí. Výběr respondentů byl zaměřen na pedagogické i nepedagogické pracovníky škol. Celkem bylo tímto způsobem osloveno 126 zaměstnanců speciálních základních škol.

Na základě výše uvedeného postupu lze stanovit, že celkový počet oslovených respondentů činil 205 osob. Z tohoto počtu se vrátilo 64 vyplněných dotazníků, které byly následně zahrnuty do vyhodnocení výzkumu. Sběr dat probíhal po dobu jednoho týdne.

Získaná data byla zpracována pomocí metod deskriptivní statistiky. Odpovědi respondentů byly vyhodnoceny prostřednictvím absolutních četností a procentuálního zastoupení jednotlivých odpovědí. Výsledky byly následně prezentovány formou tabulek, které zachycují konkrétní počty respondentů u jednotlivých odpovědí, a výšečových grafů znázorňujících jejich procentuální podíl. Výšečové grafy byly vytvořeny v programu Microsoft Excel a tabulky byly zpracovány v programu Microsoft Word. Dotazník použitý pro výzkum byl dostupný online a jeho úplné znění je uvedeno v příloze č. 1 této bakalářské práce.

5.2 Charakteristika respondentů

Do následující analýzy byli zahrnuti pouze respondenti, kteří dotazník vyplnili. Jednalo se o pracovníky, kteří se ve své profesní praxi podílejí na řízení školství nebo na každodenním fungování škol poskytujících vzdělávání žákům se speciálními

vzdělávacími potřebami. Do výzkumu byli zahrnuti zejména pracovníci krajského úřadu a obecních úřadů zabývající se problematikou školství a zaměstnanci speciálních základních škol.

Tato skupina představuje odbornou veřejnost, která má praktickou zkušenost s fungováním systému podpory speciálních škol a s realizací vzdělávací politiky na regionální úrovni. Respondenti působili v různých pracovních pozicích souvisejících s oblastí školství. Jednalo se zejména o pracovníky veřejné správy zajišťující agendu školství nebo související oblasti, dále o vedení speciálních škol, pedagogické pracovníky a další odborné nebo podpůrné pracovníky škol.

Zastoupení respondentů z různých profesních skupin umožňuje získat širší pohled na problematiku podpory speciálních základních škol. Pracovníci veřejné správy poskytují informace o systémovém nastavení podpory škol, o způsobech financování a o spolupráci mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy. Zaměstnanci škol naopak přinášejí zkušenosti z každodenní praxe a mohou hodnotit konkrétní dopady rozhodnutí veřejné správy na fungování škol a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Tato kombinace respondentů umožňuje zachytit různé perspektivy na problematiku podpory speciálních škol a přispívá k lepšímu pochopení mechanismů, které ovlivňují jejich fungování v regionu Příbram.

5.3 Charakteristika vybraných speciálních základních škol v regionu

Pro účely této práce byly vybrány tři speciální školy působící v regionu Příbram, a to Základní škola Dobříš, Lidická 384, Speciální základní škola Rožmitál pod Třemšínem a organizace Odborné učiliště, Praktická škola, ZŠ a MŠ Příbram IV. Tyto vzdělávací instituce poskytují vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a představují významné školy v oblasti speciálního vzdělávání v daném regionu.

Zřizovatelem Základní školy Dobříš, Lidická 384 je město Dobříš.⁸¹ Speciální základní škola v Rožmitále pod Třemšínem je zřizována městem Rožmitál pod Třemšínem.⁸² Odborné učiliště, Praktická škola a Základní škola Příbram IV, příspěvková organizace je zřizovanou Středočeským krajem.⁸³

⁸¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Rejstřík škol a školských zařízení – Základní škola Dobříš, Lidická 384 [online]. Dostupné z: <https://isv.gov.cz/rssz/detail/99cbc3ae-2c9c-4ca1-bfd5-53987c141e90> [cit. 16. 3. 2026].

⁸² MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Rejstřík škol a školských zařízení – Speciální základní škola Rožmitál pod Třemšínem [online]. Dostupné z: <https://isv.gov.cz/rssz/detail/05834062-9df8-4a72-a54c-9c1786edbf02> [cit. 16. 3. 2026].

⁸³ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Rejstřík škol a školských zařízení – OU, Praktická škola, ZŠ a MŠ Příbram IV [online]. Dostupné z: <https://isv.gov.cz/rssz/detail/08cb2298-cab8-4152-9048-0c51fc7f0826> [cit. 16. 3. 2026].

Tyto školy byly do práce zahrnuty z důvodu jejich působení v regionu Příbram a jejich zaměření na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zároveň zaměstnanci těchto škol tak představují vhodnou skupinu respondentů, kteří mohou poskytnout informace o fungování speciálních základních škol a o zkušenostech s jejich podporou ze strany veřejné správy.

Speciální základní škola v Rožmitále pod Třemšínem byla do práce zahrnuta také s ohledem na profesní působení autorky práce v této instituci. Tato skutečnost umožnila lepší orientaci v prostředí speciálního vzdělávání a zároveň usnadnila distribuci dotazníkového šetření mezi respondenty.

5.4 Výzkumná otázka a hypotézy

Na základě stanovených cílů bakalářské práce byla formulována výzkumná otázka zaměřená na problematiku podpory speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram. Výzkumná otázka vychází z teoretických východisek práce a z tematického zaměření dotazníkového šetření.

Výzkumná otázka zní následovně:

Jaké jsou mechanismy podpory speciálních základních škol ze strany obcí a Středočeského kraje v regionu Příbram a jak jsou tyto mechanismy vnímány pracovníky veřejné správy a zaměstnanci škol?

Pro ověření výzkumné otázky byly stanoveny následující hypotézy:

H1: Předpokládá se, že komunikace mezi speciálními základními školami a jejich zřizovateli probíhá pravidelně.

H2: Předpokládá se, že provozní financování speciálních základních škol je podle respondentů spíše dostatečné.

H3: Předpokládá se, že nedostatek odborného personálu představuje jednu z nejvýznamnějších bariér fungování speciálních základních škol.

H4: Předpokládá se, že mezi hlavní priority pro zlepšení podpory speciálních základních škol patří stabilní financování a posílení personálního zajištění škol.

5.5 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V této podkapitole jsou prezentovány a interpretovány výsledky dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili pracovníci veřejné správy a pedagogičtí pracovníci speciálních základních škol v regionu Příbram. Získaná data jsou pro větší přehlednost zpracována do tabulek a grafů. Tabulky zachycují absolutní četnosti jednotlivých

odpovědí, zatímco grafy znázorňují jejich procentuální zastoupení. Jednotlivé výsledky jsou doplněny slovním komentářem, který věcně interpretuje odpovědi respondentů.

Cílem je identifikovat shody či rozdíly ve vnímání podpory ze strany obcí a kraje a poukázat na klíčové faktory, které ovlivňují fungování těchto škol v praxi. Jednotlivé otázky jsou řazeny tak, aby postupně odkrývaly úroveň spolupráce, dostupnost zdrojů a bariéry rozvoje.

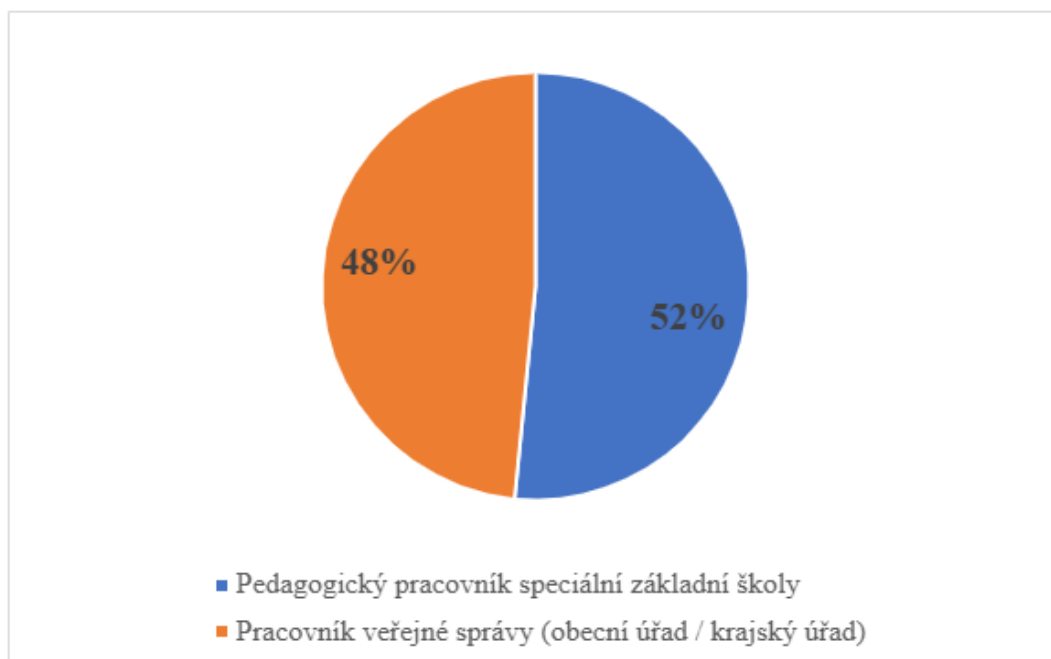
Otázka č. 1: Jaká je Vaše hlavní pracovní role?

Tabulka 2: Struktura respondentů podle pracovní role

Variety odpovědí	Výsledky
Pedagogický pracovník speciální základní školy	33
Pracovník veřejné správy (obecní úřad / krajský úřad)	31

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 1: Procentuální zastoupení respondentů podle pracovní role

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 2 a Graf č. 1 znázorňují strukturu respondentů podle jejich hlavní pracovní role.

Z celkového počtu 64 respondentů tvořili mírně větší skupinu pedagogičtí pracovníci speciálních základních škol, a to 33 respondentů (52 %). Pracovníci veřejné správy, konkrétně obecních a krajských úřadů, byli zastoupeni v počtu 31 respondentů (48 %).

Z výsledků je patrné, že zastoupení obou skupin respondentů je relativně vyrovnané. Tato skutečnost je z hlediska výzkumu přínosná, neboť umožňuje porovnat pohledy pracovníků veřejné správy a zaměstnanců škol na problematiku podpory speciálních základních škol.

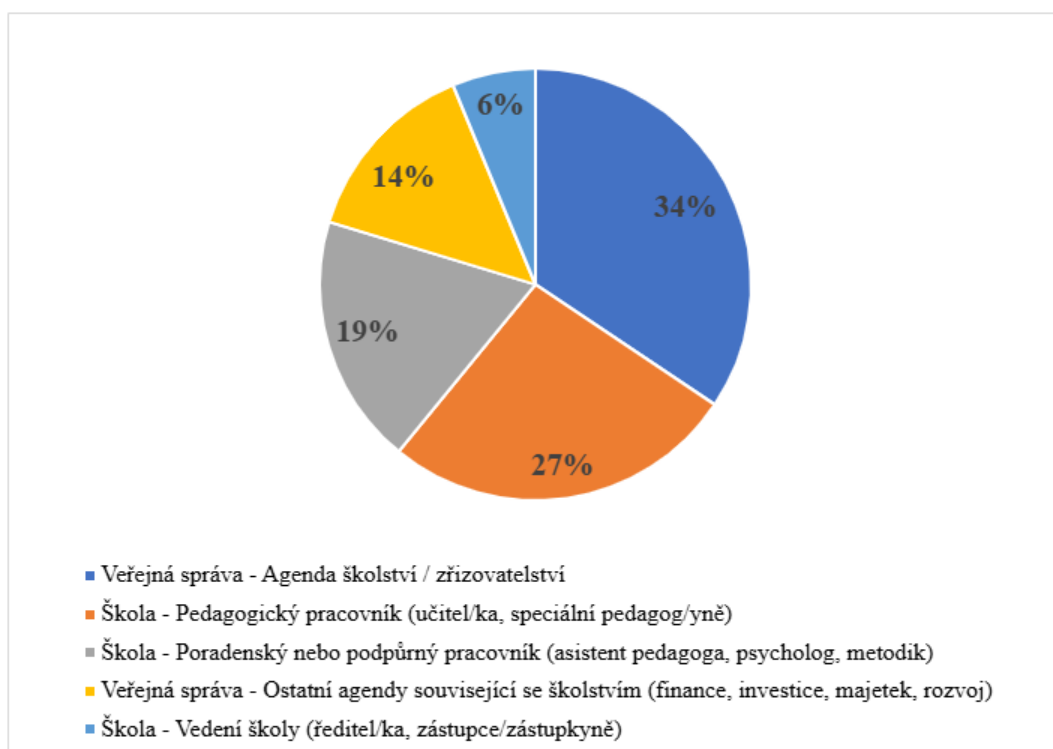
Otázka č. 2: Upřesněte prosím své pracovní zařazení.

Tabulka 3: Struktura respondentů podle pracovního zařazení

Variety odpovědí	Výsledky
Veřejná správa – Agenda školství / zřizovatelství	22
Škola – Pedagogický pracovník (učitel/ka, speciální pedagog/yně)	17
Škola – Poradenský nebo podpůrný pracovník (asistent pedagoga, psycholog, metodik)	12
Veřejná správa – Ostatní agendy související se školstvím (finance, investice, majetek, rozvoj)	9
Škola – Vedení školy (ředitel/ka, zástupce/zástupkyně)	4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 2: Procentuální zastoupení respondentů podle pracovního zařazení

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 3 a Graf č. 2 znázorňují podrobnější strukturu respondentů podle jejich pracovního zařazení.

Největší skupinu tvořili pracovníci veřejné správy působící v oblasti školství a zřizovatelství, a to 22 respondentů (34 %). Druhou nejpočetnější skupinu představovali pedagogičtí pracovníci speciálních základních škol (učitelé a speciální pedagogové), kterých bylo 17 (27 %).

Dále bylo zastoupeno 12 respondentů (19 %) pracujících ve školách na pozicích poradenských nebo podpůrných pracovníků, jako jsou asistenti pedagoga, školní psychologové či metodici. Menší část tvořili pracovníci veřejné správy zabývající se jinými agendami souvisejícími se školstvím (např. finance, investice či rozvoj), konkrétně 9 respondentů (14 %). Nejnižší zastoupení měli zástupci vedení škol (ředitelé a jejich zástupci), a to 4 respondenti (6 %).

Z výsledků vyplývá, že výzkumný soubor zahrnuje široké spektrum profesních rolí spojených se školstvím, a to jak na úrovni veřejné správy, tak přímo ve školním prostředí. Tato různorodost přispívá ke komplexnějšímu pohledu na problematiku podpory speciálních základních škol.

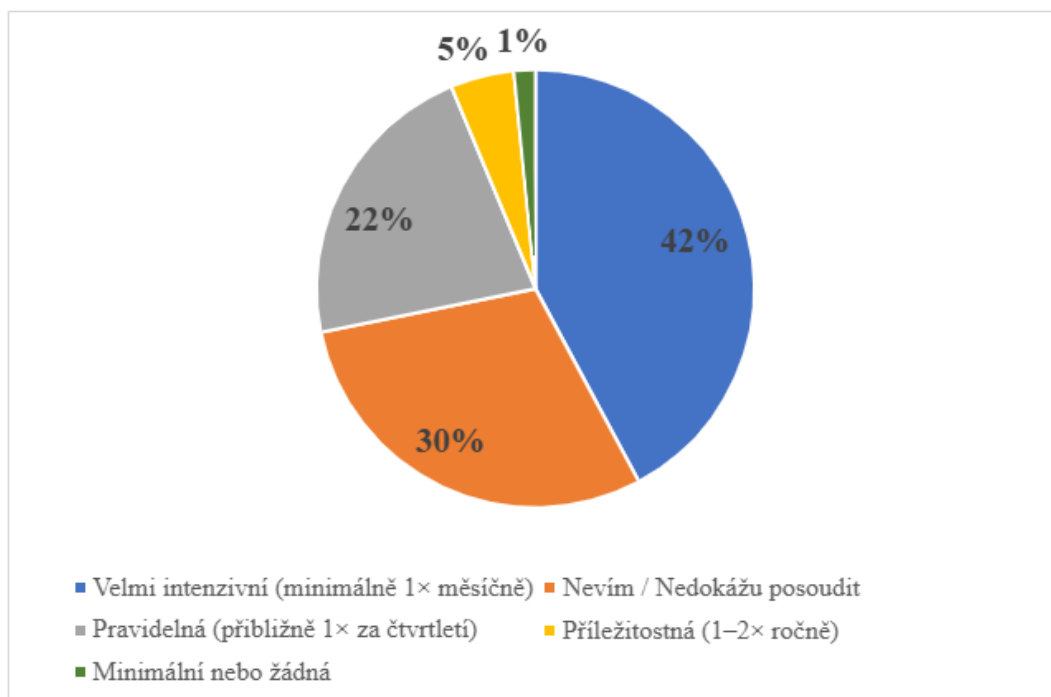
Otázka č. 3: Jak často v posledních 12 měsících probíhala pracovní komunikace mezi školou a zřizovatelem (např. k tématům financování, provozu nebo rozvoje)?

Tabulka 4: Frekvence komunikace mezi školou a zřizovatelem

Varianty odpovědí	Výsledky
Velmi intenzivní (minimálně 1× měsíčně)	27
Nevím / Nedokážu posoudit	19
Pravidelná (přibližně 1× za čtvrtletí)	14
Příležitostná (1–2× ročně)	3
Minimální nebo žádná	1

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 3: Procentuální zastoupení frekvence komunikace mezi školou a zřizovatelem

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 4 a Graf č. 3 znázorňují, jak často v posledních 12 měsících probíhala pracovní komunikace mezi školou a zřizovatelem.

Největší část respondentů uvedla, že komunikace probíhá velmi intenzivně, tedy minimálně jednou měsíčně, a to 27 respondentů (42 %). Dalších 14 respondentů (22 %) označilo komunikaci jako pravidelnou, přibližně jednou za čtvrtletí.

Naopak 19 respondentů (30 %) uvedlo, že nedokáže frekvenci komunikace posoudit. Příležitostná komunikace, která probíhá přibližně jednou až dvakrát ročně, byla zaznamenána u 3 respondentů (5 %), a pouze 1 respondent (1 %) uvedl, že komunikace je minimální nebo žádná.

Z výsledků vyplývá, že komunikace mezi školami a jejich zřizovateli je ve většině případů poměrně častá a pravidelná. Současně je však patrný poměrně vysoký podíl respondentů, kteří nedokázali situaci posoudit, což může souviset s jejich pracovní pozicí nebo mírou zapojení do těchto procesů.

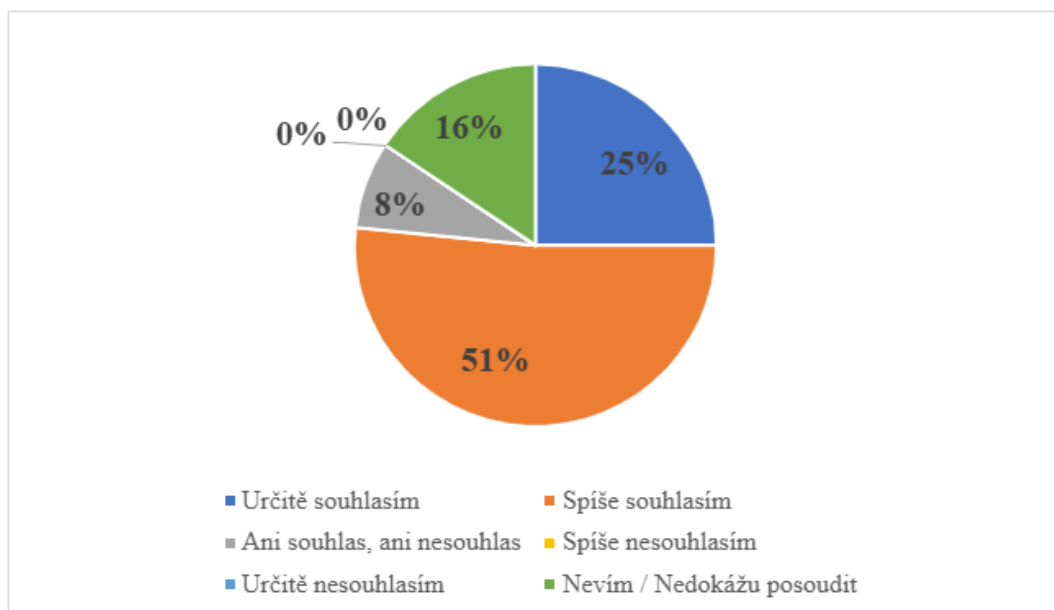
Otázka č. 4: Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními.

Tabulka 5: Míra souhlasu respondentů s vybranými tvrzeními o spolupráci mezi školou a zřizovatelem

Komunikace mezi školou a veřejnou správou je věcná, srozumitelná a včasná:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
16	33	5	0	0	10
Role a odpovědnosti mezi školou a zřizovatelem jsou v praxi jasně vymezené:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
18	31	5	1	0	9
Rozvoj školy (např. investice nebo personální potřeby) je plánován ve spolupráci mezi školou a zřizovatelem:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
16	33	4	1	0	10
Celková úroveň spolupráce mezi školami a veřejnou správou v regionu je dobrá:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
16	32	5	0	1	10

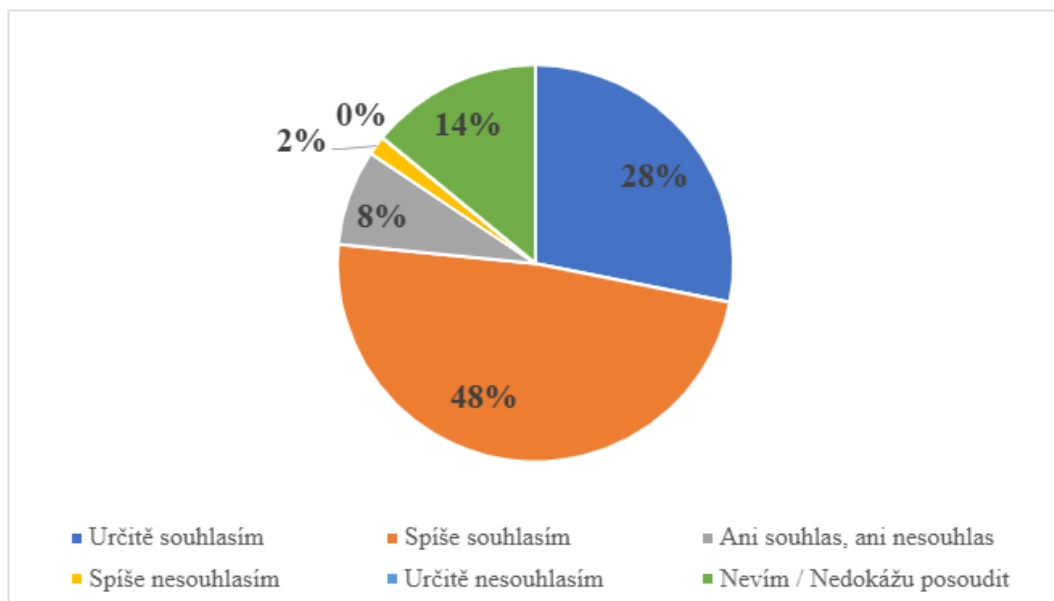
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4: Míra souhlasu s tvrzením o věcnosti, srozumitelnosti a včasnosti komunikace

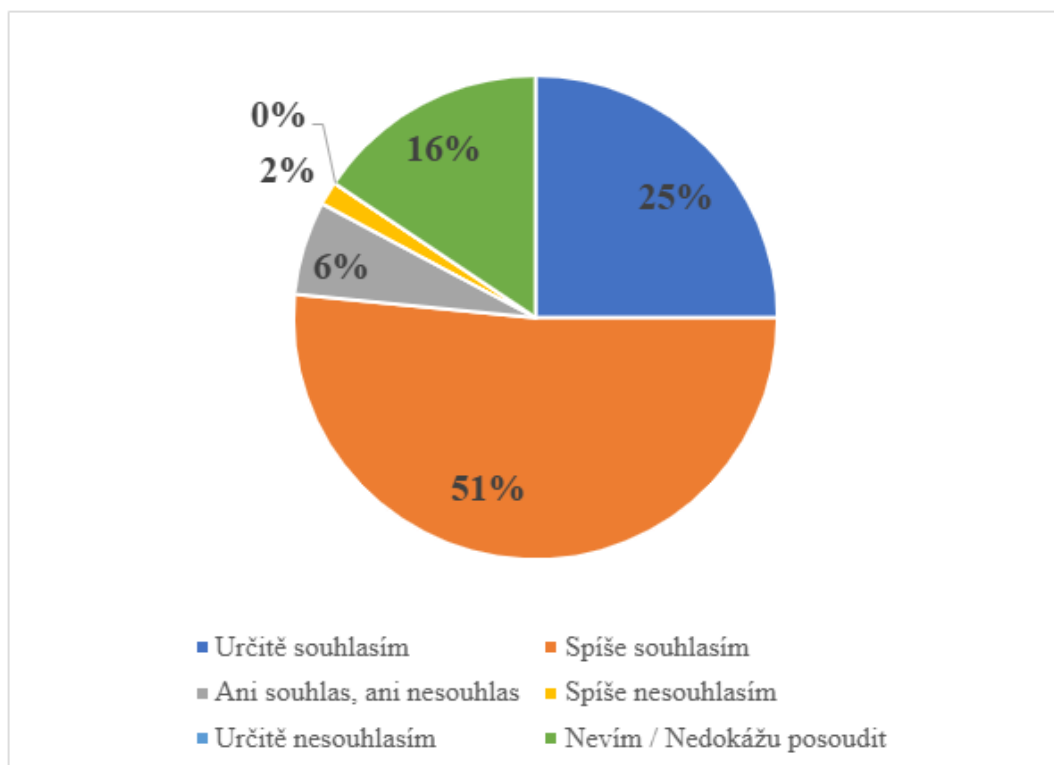
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 5: Míra souhlasu s tvrzením o jasném vymezení rolí a odpovědností

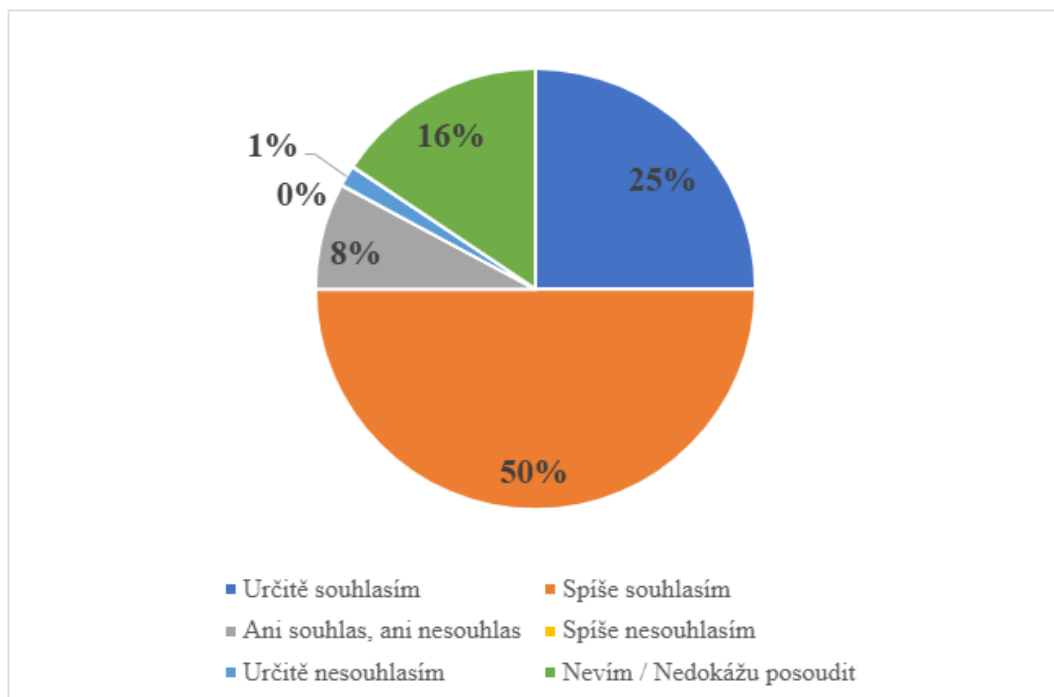
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 6: Míra souhlasu s tvrzením o plánování rozvoje školy ve spolupráci se zřizovatelem

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 7: Míra souhlasu s tvrzením o celkové úrovni spolupráce mezi školami a veřejnou správou

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 5 a Grafy č. 4–7 prezentují míru souhlasu respondentů s vybranými tvrzeními týkajícími se spolupráce mezi speciálními základními školami a jejich zřizovateli.

V případě hodnocení komunikace mezi školou a veřejnou správou (Graf č. 4) převažují pozitivní odpovědi, kdy většina respondentů uvedla souhlasné stanovisko. Nejčastěji byla volena odpověď „spíše souhlasím“ (33 respondentů; 51 %), doplněná o významný podíl odpovědi „určitě souhlasím“ (16 respondentů; 25 %). Neutrální postoj zaujalo 5 respondentů (8 %) a 10 respondentů (16 %) uvedlo, že nedokáže situaci posoudit. Negativní hodnocení se v této oblasti nevyskytlo.

Podobný trend lze pozorovat i u tvrzení týkajícího se vymezení rolí a odpovědností (Graf č. 5), kde opět převažují souhlasné odpovědi. Nejčastěji respondenti volili odpověď „spíše souhlasím“ (31 respondentů; 48 %) a „určitě souhlasím“ (18 respondentů; 28 %). Neutrální odpověď uvedlo 5 respondentů (8 %), zatímco pouze 1 respondent (2 %) vyjádřil nesouhlas a 9 respondentů (14 %) nedokázalo situaci posoudit.

Také v oblasti plánování rozvoje školy (Graf č. 6) převažují pozitivní odpovědi, především „spíše souhlasím“ (33 respondentů; 51 %) a „určitě souhlasím“ (16 respondentů; 25 %). Neutrální postoj zaujali 4 respondenti (6 %) a pouze 1 respondent (2 %) uvedl nesouhlas. Odpověď „nevím / nedokážu posoudit“ zvolilo 10 respondentů (16 %).

Celková úroveň spolupráce mezi školami a veřejnou správou (Graf č. 7) je rovněž hodnocena převážně pozitivně. Nejvíce respondentů uvedlo odpověď „spíše souhlasím“ (32 respondentů; 50 %) a „určitě souhlasím“ (16 respondentů; 25 %). Neutrální postoj zaujalo 5 respondentů (8 %), zatímco nesouhlas vyjádřil pouze 1 respondent (1 %) a 10 respondentů (16 %) nedokázalo situaci posoudit.

Z výsledků lze konstatovat, že respondenti obecně hodnotí spolupráci mezi školami a jejich zřizovateli pozitivně, a to jak v oblasti komunikace, tak v oblasti vymezení rolí a plánování rozvoje. Zároveň je však patrný určitý podíl neutrálních odpovědí a respondentů, kteří nedokázali situaci posoudit, což může souviset s jejich pracovní pozicí nebo mírou zapojení do těchto procesů.

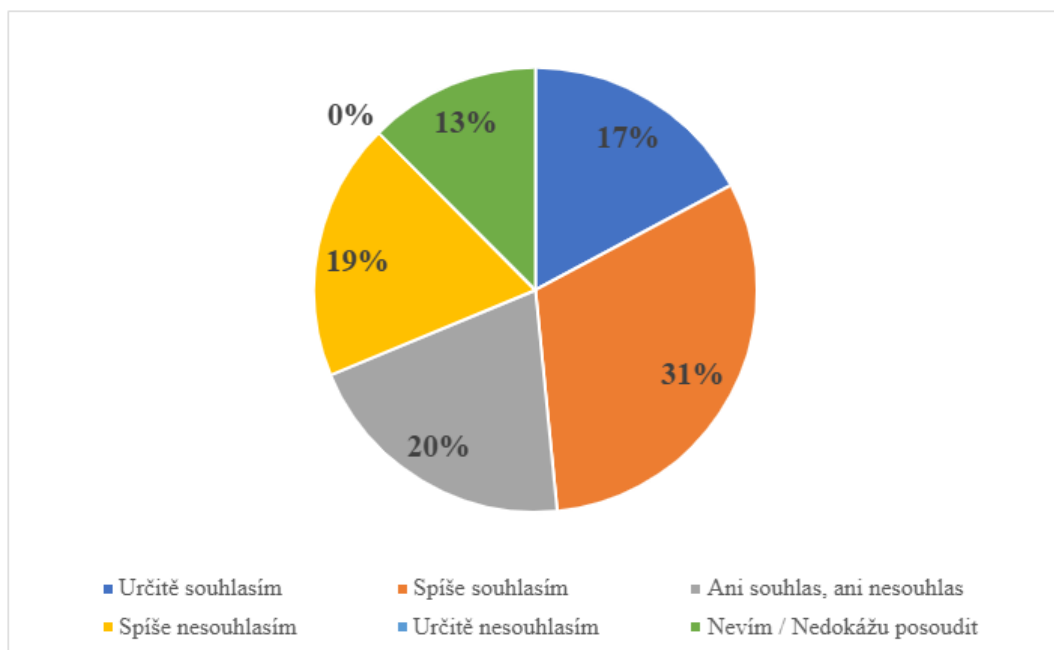
Otázka č. 5: Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními.

Tabulka 6: Míra souhlasu respondentů s tvrzeními o financování speciálních základních škol

Řádek Provozní financování školy (energie, údržba, běžný materiál) je dlouhodobě dostatečné:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
11	20	13	12	0	8
Investiční podpora (např. rekonstrukce budov nebo bezbariérovost) odpovídá potřebám školy:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
8	36	13	4	1	2
Financování školy je předvídatelné a škola má včasné informace o přidělování prostředků:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
10	24	12	8	0	10

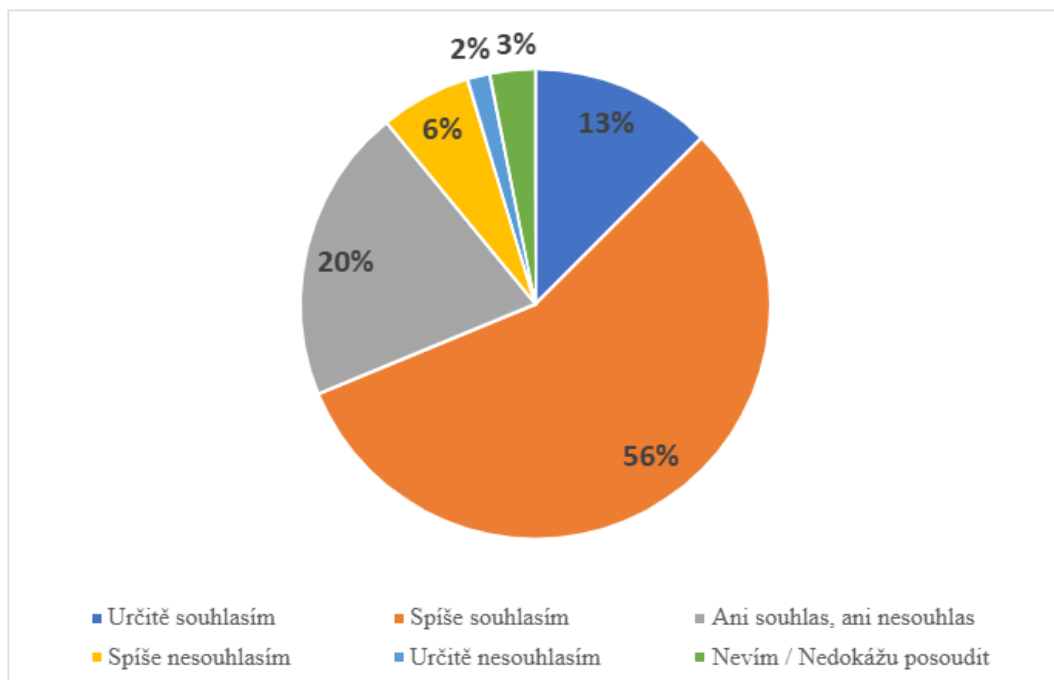
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 8: Míra souhlasu s tvrzením o dostatečnosti provozního financování školy

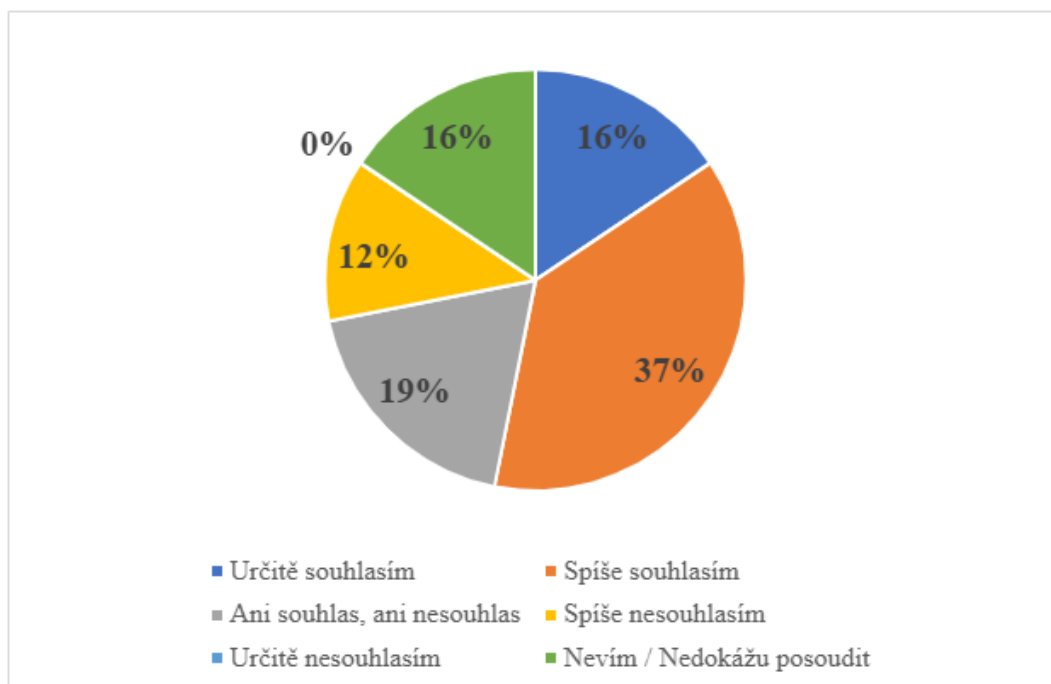
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 9: Míra souhlasu s tvrzením o odpovídající investiční podpoře škol

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 10: Míra souhlasu s tvrzením o předvídatelnosti financování školy

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 6 a Grafy č. 8–10 prezentují míru souhlasu respondentů s vybranými tvrzeními týkajícími se financování speciálních základních škol.

V případě hodnocení provozního financování škol (Graf č. 8) jsou odpovědi respondentů poměrně rozdělené. Nejčastěji byla volena odpověď „spíše souhlasím“ (20 respondentů; 31 %) a „určitě souhlasím“ (11 respondentů; 17 %), avšak významná část respondentů zaujala neutrální postoj („ani souhlas, ani nesouhlas“ – 13 respondentů; 20 %) nebo vyjádřila nesouhlas („spíše nesouhlasím“ – 12 respondentů; 19 %). Odpověď „nevím / nedokážu posoudit“ uvedlo 8 respondentů (13 %). Tyto výsledky naznačují, že dostatečnost provozního financování není vnímána jednoznačně pozitivně.

Naopak v oblasti investiční podpory škol (Graf č. 9) převažují pozitivní odpovědi. Nejvíce respondentů uvedlo „spíše souhlasím“ (36 respondentů; 56 %) a „určitě souhlasím“ (8 respondentů; 13 %). Neutrální postoj zaujalo 13 respondentů (20 %), zatímco nesouhlasné odpovědi jsou zastoupeny pouze okrajově („spíše nesouhlasím“ – 4 respondenti; 6 %, „určitě nesouhlasím“ – 1 respondent; 2 %). Odpověď „nevím / nedokážu posoudit“ uvedli 2 respondenti (3 %). Lze tedy konstatovat, že investiční podpora je respondenty vnímána spíše příznivě.

Také v případě předvídatelnosti financování (Graf č. 10) převažují souhlasné odpovědi, zejména „spíše souhlasím“ (24 respondentů; 37 %) a „určitě souhlasím“ (10 respondentů; 16 %). Zároveň se však objevuje i podíl neutrálních odpovědí („ani

souhlas, ani nesouhlas“ – 12 respondentů; 19 %) a respondentů, kteří nedokázali situaci posoudit (10 respondentů; 16 %). Nesouhlas vyjádřilo 8 respondentů (12 %).

Z celkového pohledu lze konstatovat, že financování speciálních základních škol je respondenty hodnoceno spíše pozitivně, zejména v oblasti investiční podpory a předvídatelnosti. Naopak u provozního financování se objevují výraznější rozdíly v názorech respondentů, což může poukazovat na existující rezervy v této oblasti.

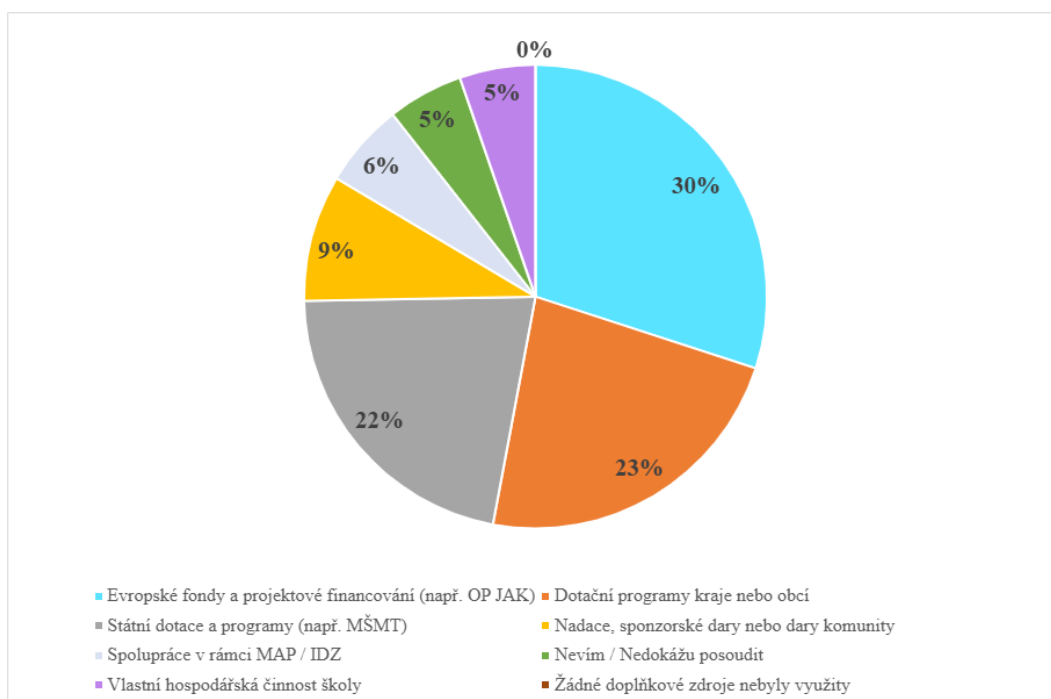
Otázka č. 6: Které doplňkové zdroje financování byly v posledních 2 letech ve Vaší praxi využity?

Tabulka 7: Využívané doplňkové zdroje financování ve školách

Varianty odpovědí	Výsledky
Evropské fondy a projektové financování (např. OP JAK)	51
Dotační programy kraje nebo obcí	39
Státní dotace a programy (např. MŠMT)	37
Nadace, sponzorské dary nebo dary komunity	15
Spolupráce v rámci MAP / IDZ	10
Nevím / Nedokážu posoudit	9
Vlastní hospodářská činnost školy	9
Žádné doplňkové zdroje nebyly využity	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 11: Procentuální zastoupení využívaných doplňkových zdrojů financování

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 7 a Graf č. 11 znázorňují, jaké doplňkové zdroje financování byly v posledních dvou letech ve školách využívány.

Nejčastěji byly využívány evropské fondy a projektové financování (např. OP JAK), které uvedlo 51 respondentů (30 %). Významné zastoupení mají také dotační programy krajů nebo obcí (39 respondentů; 23 %) a státní dotace a programy (např. MŠMT), které uvedlo 37 respondentů (22 %).

Méně často byly využívány nadace, sponzorské dary nebo komunitní podpora, a to 15 respondentů (9 %), a spolupráce v rámci MAP či IDZ, kterou uvedlo 10 respondentů (6 %). Shodně 9 respondentů (5 %) uvedlo, že využívají vlastní hospodářskou činnost školy, případně nedokázali tuto otázku posoudit.

Z výsledků dále vyplývá, že žádný z respondentů nevedl, že by nebyly využívány žádné doplňkové zdroje financování.

Celkově lze konstatovat, že školy využívají široké spektrum doplňkových zdrojů financování, přičemž dominantní roli hrají zejména evropské fondy a veřejné dotační programy. Naopak alternativní zdroje, jako jsou dary nebo vlastní činnost školy, mají spíše doplňkový charakter.

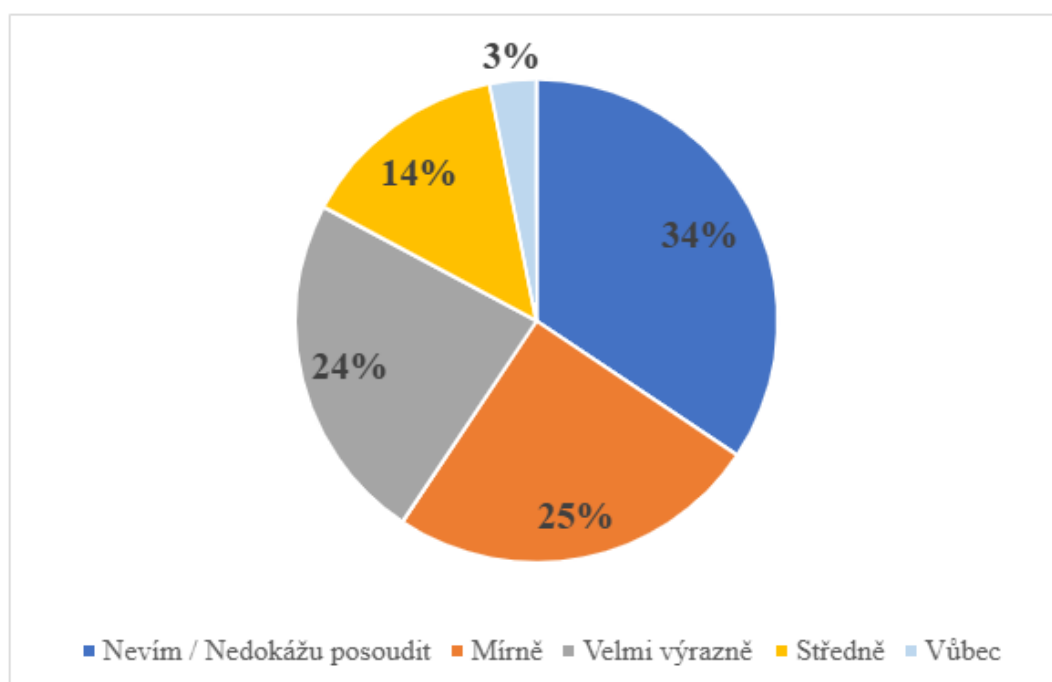
Otázka č. 7: Jak výrazně se podle Vaší zkušenosti projeví změny financování účinné od 1. 1. 2026 (např. změny ve financování nepedagogických pracovníků)?

Tabulka 8: Vnímání dopadu změn ve financování účinných od roku 2026

Variety odpovědí	Výsledky
Nevím / Nedokážu posoudit	22
Mírně	16
Velmi výrazně	15
Středně	9
Vůbec	2

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 12: Procentuální zastoupení odpovědí na vnímání dopadu změn ve financování

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 8 a Graf č. 12 znázorňují, jak respondenti vnímají dopady změn ve financování účinných od 1. ledna 2026.

Největší část respondentů uvedla, že nedokáže dopady těchto změn posoudit, a to 22 respondentů (34 %). Tento výsledek může naznačovat, že změny jsou pro část respondentů zatím obtížně uchopitelné nebo se s nimi ve své praxi dosud výrazně neselekali.

Z těch respondentů, kteří byli schopni dopady zhodnotit, převažuje názor, že změny se projeví spíše mírně, což uvedlo 16 respondentů (25 %). Výraznější dopady uvedlo 15 respondentů (24 %), zatímco střední míru dopadu označilo 9 respondentů (14 %).

Pouze minimální část respondentů (2 respondenti; 3 %) uvedla, že se změny neprojeví vůbec.

Z výsledků vyplývá, že vnímání dopadů změn ve financování je mezi respondenty poměrně rozptýlené. Významný podíl odpovědí „nevím / nedokážu posoudit“ zároveň naznačuje určitou míru nejistoty nebo nedostatečné informovanosti respondentů o těchto změnách.

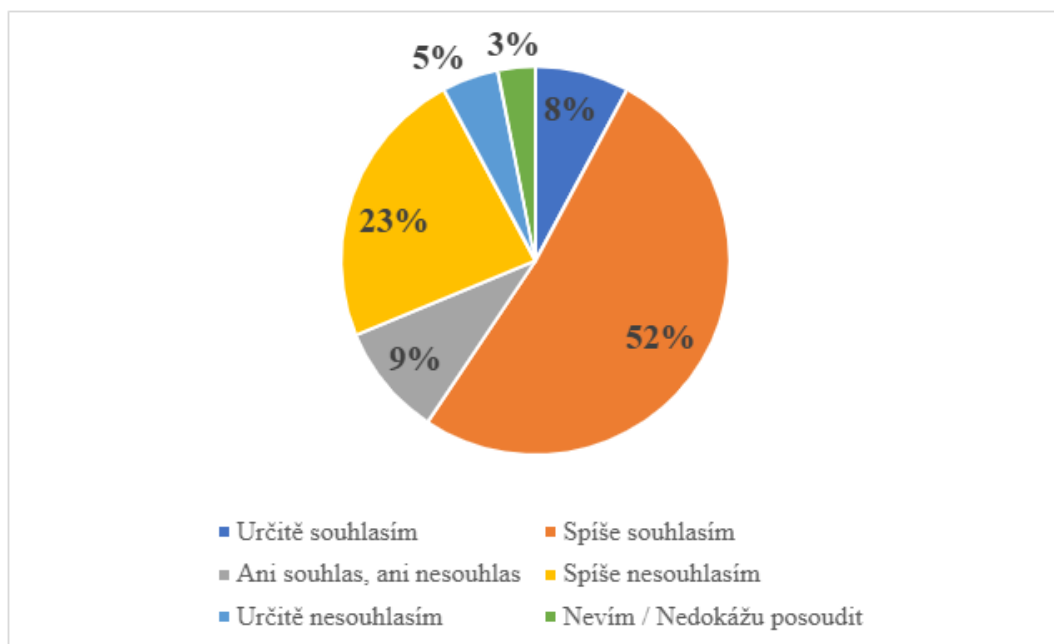
Otázka č. 8: Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními.

Tabulka 9: Míra souhlasu respondentů s tvrzeními o personálních a materiálních podmínkách ve speciálním vzdělávání

Daří se zajistit potřebné odborné personální kapacity (speciální pedagogové, asistenti pedagoga, psychologové):					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
5	33	6	15	3	2
Podpora profesního rozvoje pedagogických pracovníků (např. DVPP, supervize) je dostatečná:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
7	29	7	13	4	4
Materiálně-technické podmínky a pomůcky pro speciální vzdělávání jsou vyhovující:					
Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím/ nedokážu posoudit
12	40	6	4	0	2

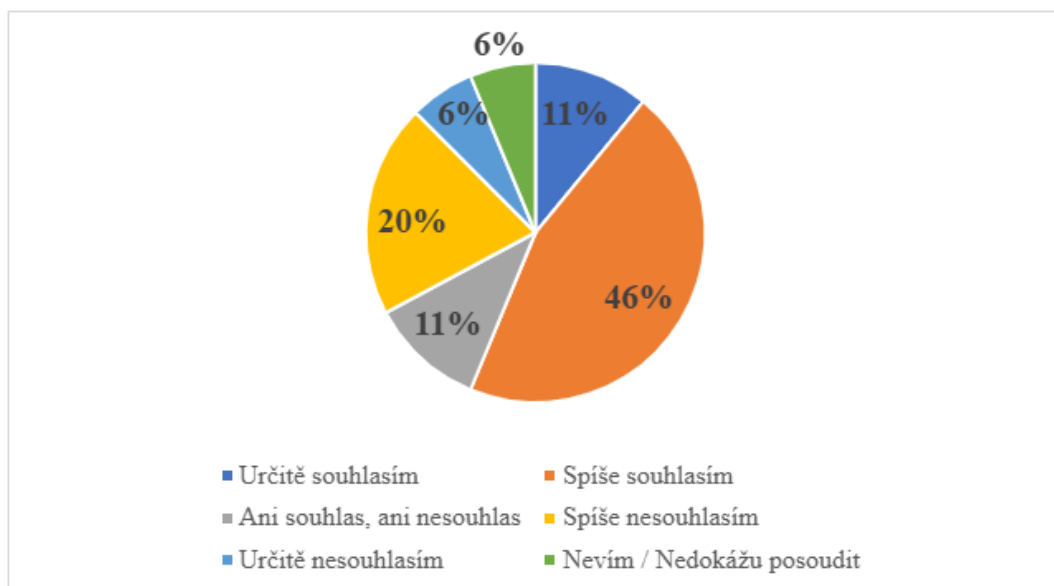
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 13: Míra souhlasu s tvrzením o zajištění odborných personálních kapacit

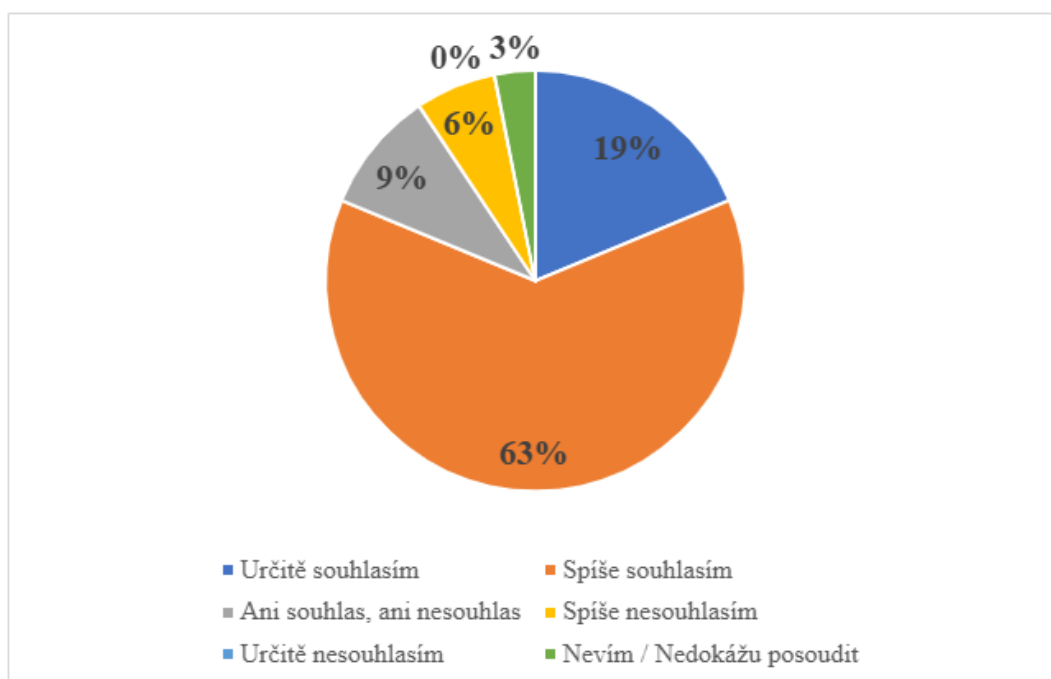
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 14: Míra souhlasu s tvrzením o podpoře profesního rozvoje pedagogických pracovníků

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 15: Míra souhlasu s tvrzením o materiálně-technických podmínkách a pomůckách

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 9 a Grafy č. 13–15 prezentují míru souhlasu respondentů s tvrzeními týkajícími se personálních a materiálních podmínek ve speciálním vzdělávání.

V oblasti zajištění odborných personálních kapacit (Graf č. 13) převažují sice souhlasné odpovědi, zejména „spíše souhlasím“ (33 respondentů; 52 %) a „určitě souhlasím“ (5 respondentů; 8 %), avšak významná část respondentů vyjádřila nesouhlas, především odpovědí „spíše nesouhlasím“ (15 respondentů; 23 %). Neutrální postoj zaujalo 5 respondentů (8 %) a odpověď „nevím / nedokážu posoudit“ uvedlo 6 respondentů (9 %). Tyto výsledky naznačují, že zajištění kvalifikovaného personálu je v praxi vnímáno jako problematická oblast.

Podobný, i když mírně pozitivnější trend lze pozorovat u podpory profesního rozvoje pedagogických pracovníků (Graf č. 14), kde převažují souhlasné odpovědi („spíše souhlasím“ – 29 respondentů; 46 %, „určitě souhlasím“ – 7 respondentů; 11 %). Současně se však objevuje i podíl nesouhlasných odpovědí („spíše nesouhlasím“ – 13 respondentů; 20 %, „určitě nesouhlasím“ – 4 respondenti; 6 %). Neutrální odpověď zvolilo 9 respondentů (14 %) a 2 respondenti (3 %) uvedli, že nedokážou situaci posoudit, což ukazuje na určité rezervy v této oblasti.

Naopak nejpozitivněji jsou hodnoceny materiálně-technické podmínky a dostupnost pomůcek (Graf č. 15), kde výrazně převažují souhlasné odpovědi („spíše souhlasím“ – 40 respondentů; 63 %, „určitě souhlasím“ – 12 respondentů; 19 %). Neutrální postoj

zaujalo 7 respondentů (11 %) a odpověď „nevím / nedokážu posoudit“ uvedli 3 respondenti (5 %). Negativní hodnocení se zde vyskytuje pouze minimálně (2 respondenti; 2 %).

Z výsledků lze konstatovat, že zatímco materiální podmínky speciálních škol jsou respondenty hodnoceny převážně pozitivně, oblast personálního zajištění a profesního rozvoje vykazuje určité nedostatky. Tyto rozdíly poukazují na klíčové výzvy v oblasti personální stability a podpory odborného růstu pracovníků ve speciálním vzdělávání. Personální zajištění představuje jednu z hlavních bariér fungování speciálních škol.

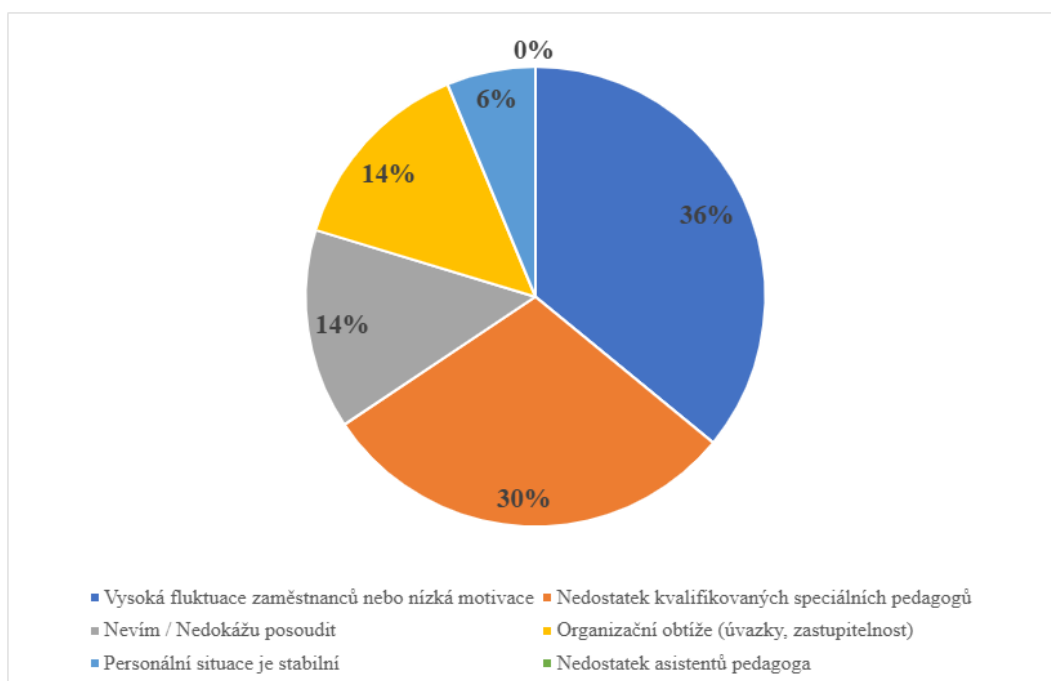
Otázka č. 9: Kterou oblast u speciálních základních škol vnímáte jako největší personální bariéru?

Tabulka 10: Vnímané personální bariéry ve speciálních základních školách

Variety odpovědí	Výsledky
Vysoká fluktuace zaměstnanců nebo nízká motivace	23
Nedostatek kvalifikovaných speciálních pedagogů	19
Nevím / Nedokážu posoudit	9
Organizační obtíže (úvazky, zastupitelnost)	9
Personální situace je stabilní	4
Nedostatek asistentů pedagoga	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 16: Procentuální zastoupení vnímaných personálních bariér

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 10 a Graf č. 16 znázorňují, které oblasti jsou respondenty vnímány jako nejvýznamnější personální bariéry ve speciálních základních školách.

Nejčastěji byla jako hlavní problém označena vysoká fluktuace zaměstnanců nebo jejich nízká motivace, což uvedlo 23 respondentů (36 %). Druhou nejvýznamnější bariérou je nedostatek kvalifikovaných speciálních pedagogů, který zmínilo 19 respondentů (30 %).

Další oblasti, jako jsou organizační obtíže (např. úvazky nebo zastupitelnost) a odpověď „nevím / nedokážu posoudit“, byly zastoupeny shodně po 9 respondentech (14 %). Pouze 4 respondenti (6 %) uvedli, že personální situace je stabilní, což naznačuje, že většina respondentů vnímá personální oblast jako problematickou.

Zajímavým zjištěním je, že žádný z respondentů neoznačil jako hlavní bariéru nedostatek asistentů pedagoga.

Z výsledků lze jednoznačně konstatovat, že personální oblast představuje významnou bariéru fungování speciálních základních škol, přičemž klíčovými problémy jsou zejména stabilita pracovních týmů a dostupnost kvalifikovaných odborníků.

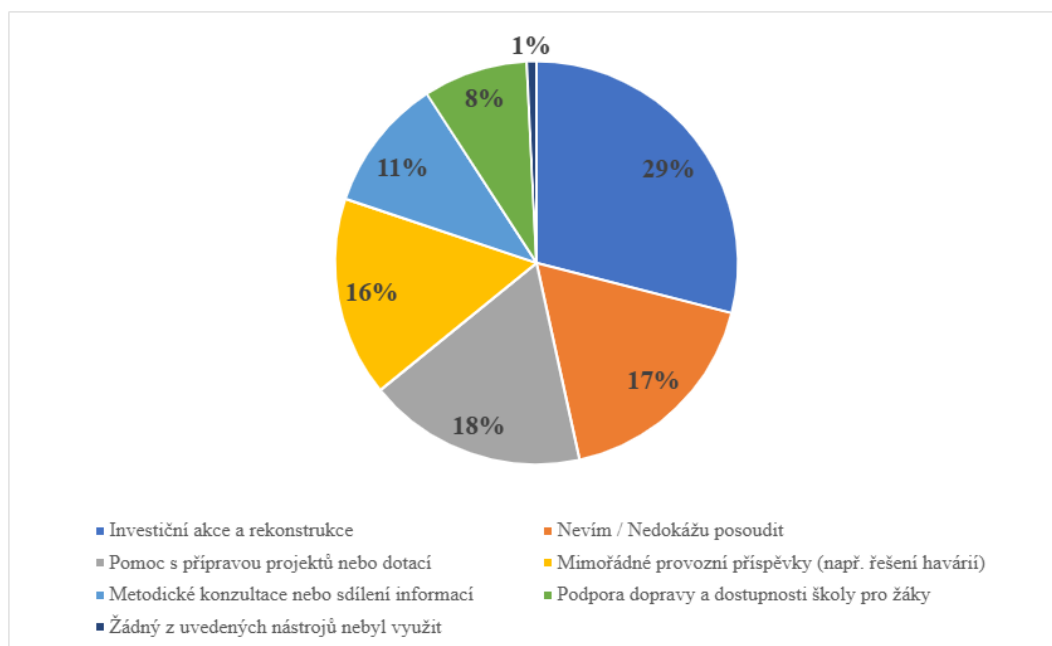
Otázka č. 10: Které nástroje podpory ze strany zřizovatele (obce/kraje) byly v posledních 2 letech využity?

Tabulka 11: Využívané nástroje podpory ze strany zřizovatele

Varianty odpovědí	Výsledky
Investiční akce a rekonstrukce	38
Nevím / Nedokážu posoudit	23
Pomoc s přípravou projektů nebo dotací	23
Mimořádné provozní příspěvky (např. řešení havárií)	21
Metodické konzultace nebo sdílení informací	14
Podpora dopravy a dostupnosti školy pro žáky	11
Žádný z uvedených nástrojů nebyl využit	1

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 17: Procentuální zastoupení využívaných nástrojů podpory ze strany zřizovatele

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 11 a Graf č. 17 znázorňují, jaké nástroje podpory ze strany zřizovatele byly v posledních dvou letech ve školách využívány.

Nejčastěji respondenti uváděli investiční akce a rekonstrukce, které byly realizovány u 38 respondentů (29 %). Významné zastoupení má také pomoc s přípravou projektů nebo žádostí o dotace, kterou uvedlo 23 respondentů (18 %), stejně jako odpověď „nevím / nedokážu posoudit“ (23 respondentů; 17 %).

Dále byly využívány mimořádné provozní příspěvky, například při řešení havarijních situací, a to u 21 respondentů (16 %). Méně často byla uváděna metodická podpora či sdílení informací (14 respondentů; 11 %) a podpora dopravy a dostupnosti školy pro žáky (11 respondentů; 8 %).

Pouze minimální počet respondentů (1 respondent; 1 %) uvedl, že žádný z uvedených nástrojů podpory nebyl využit.

Z výsledků vyplývá, že podpora ze strany zřizovatele je realizována především v oblasti investic a infrastruktury, zatímco méně pozornosti je věnováno systémové nebo metodické podpoře. Současně je patrný i podíl respondentů, kteří nedokázali tuto oblast posoudit, což může souviset s jejich pracovní pozicí nebo informovaností.

Výsledky naznačují, že podpora zřizovatele je orientována spíše na materiální a investiční oblast než na dlouhodobý systémový rozvoj škol.

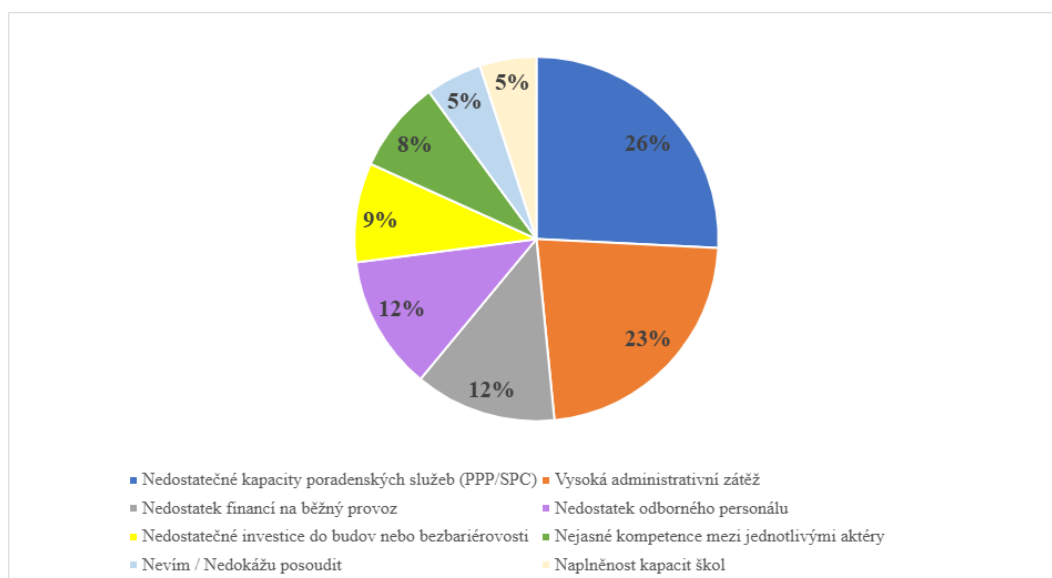
Otázka č. 11: Které faktory podle Vás nejvíce omezují fungování nebo rozvoj speciálního školství v regionu?

Tabulka 12: Faktory omezující fungování a rozvoj speciálního školství

Varianty odpovědí	Výsledky
Nedostatečné kapacity poradenských služeb (PPP/SPC)	41
Vysoká administrativní zátěž	36
Nedostatek financí na běžný provoz	20
Nedostatek odborného personálu	19
Nedostatečné investice do budov nebo bezbariérovosti	14
Nejasné kompetence mezi jednotlivými aktéry	13
Nevím / Nedokážu posoudit	8
Naplněnost kapacit škol	8

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 18: Procentuální zastoupení faktorů omezujících fungování a rozvoj speciálního školství

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 12 a Graf č. 18 znázorňují, které faktory jsou respondenty vnímány jako nejvýznamnější překážky fungování a rozvoje speciálního školství v regionu.

Za nejvýznamnější faktor je považován nedostatek kapacit poradenských služeb (PPP/SPC), který uvedlo 41 respondentů (26 %). Druhou nejčastěji zmiňovanou překážkou je vysoká administrativní zátěž, kterou označilo 36 respondentů (23 %).

Další významné faktory představují nedostatek financí na běžný provoz (20 respondentů; 12 %) a nedostatek odborného personálu (19 respondentů; 12 %). Méně často respondenti uváděli nedostatečné investice do budov nebo bezbariérovosti (14 respondentů; 9 %) a nejasné kompetence mezi jednotlivými aktéry (13 respondentů; 8 %).

Pouze menší část respondentů uvedla, že nedokáže situaci posoudit (8 respondentů; 5 %) nebo že problémem je naplněnost kapacit škol (8 respondentů; 5 %).

Z výsledků vyplývá, že mezi hlavní bariéry rozvoje speciálního školství patří především systémové problémy, zejména nedostatečná kapacita poradenských služeb a vysoká administrativní zátěž. Významnou roli však hrají také ekonomické a personální faktory, které společně ovlivňují kvalitu a dostupnost speciálního vzdělávání v regionu.

Výsledky ukazují, že problémy speciálního školství nejsou pouze na úrovni jednotlivých škol, ale mají širší systémový charakter.

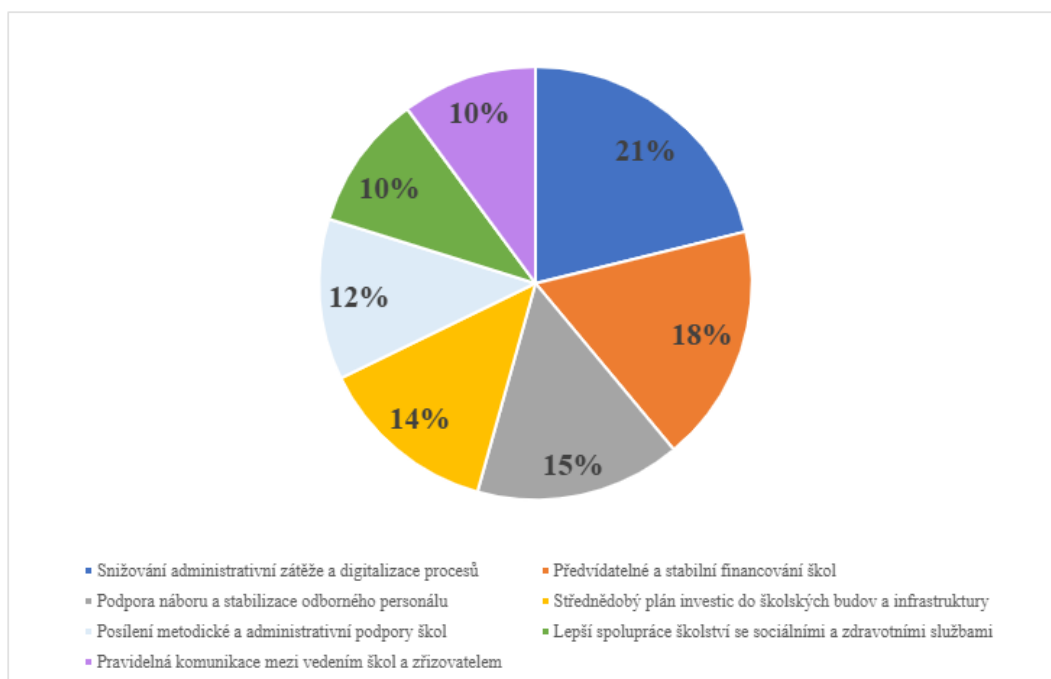
Otázka č. 12: Která opatření by měla být podle Vás prioritou pro zefektivnění podpory speciálních škol ze strany obcí a kraje?

Tabulka 13: Prioritní opatření pro zefektivnění podpory speciálních škol

Variety odpovědí	Výsledky
Snižování administrativní zátěže a digitalizace procesů	44
Předvídatelné a stabilní financování škol	37
Podpora nábora a stabilizace odborného personálu	32
Střednědobý plán investic do školských budov a infrastruktury	28
Posílení metodické a administrativní podpory škol	25
Lepší spolupráce školství se sociálními a zdravotními službami	13
Pravidelná komunikace mezi vedením škol a zřizovatelem	8

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 19: Procentuální zastoupení prioritních opatření pro zefektivnění podpory speciálních škol

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 13 a Graf č. 19 znázorňují, která opatření respondenti považují za nejdůležitější pro zefektivnění podpory speciálních základních škol ze strany obcí a kraje.

Za nejvýznamnější prioritu respondenti označili snižování administrativní zátěže a digitalizaci procesů, což uvedlo 44 respondentů (21 %). Druhou nejčastěji uváděnou oblastí je zajištění předvídatelného a stabilního financování škol (37 respondentů; 18 %).

Významnou roli hraje také podpora náboru a stabilizace odborného personálu, kterou zmínilo 32 respondentů (15 %), a potřeba systematického plánování investic do školských budov a infrastruktury (28 respondentů; 14 %).

Další opatření, jako je posílení metodické a administrativní podpory škol (25 respondentů; 12 %), lepší spolupráce školství se sociálními a zdravotními službami (13 respondentů; 10 %) a pravidelná komunikace mezi vedením škol a zřizovatelem (8 respondentů; 10 %), byla zmiňována méně často, přesto však představují důležité oblasti podpory.

Z výsledků vyplývá, že respondenti kladou důraz zejména na systémové změny, především na snížení administrativní zátěže, stabilitu financování a posílení personálního zajištění. Tato zjištění korespondují s identifikovanými bariérami a naznačují možné směry dalšího rozvoje podpory speciálních škol v regionu.

Navrhovaná opatření reflektují nejen aktuální potřeby škol, ale také systémové nedostatky identifikované v předchozích částech výzkumu.

5.6 Vyhodnocení výzkumné otázky a hypotéz

V této podkapitole jsou na základě výsledků dotazníkového šetření vyhodnoceny stanovená výzkumná otázka a jednotlivé hypotézy. Pozornost je zaměřena na posouzení, do jaké míry získaná data odpovídají předpokladům formulovaným v teoretické části práce, a na interpretaci zjištění v kontextu fungování a podpory speciálních základních škol v regionu Příbram.

5.6.1 Vyhodnocení výzkumné otázky

Na základě stanovené výzkumné otázky „Jaké jsou mechanismy podpory speciálních základních škol ze strany obcí a Středočeského kraje v regionu Příbram a jak jsou tyto mechanismy vnímány pracovníky veřejné správy a zaměstnanci škol?“ lze na základě výsledků dotazníkového šetření konstatovat, že mechanismy podpory mají komplexní charakter a jsou respondenty vnímány diferencovaně.

Z výzkumu vyplynulo, že podpora je v praxi realizována především prostřednictvím pravidelné komunikace mezi školami a zřizovateli, investičních akcí a rekonstrukcí, pomoci s přípravou projektů a dotací a mimořádných provozních příspěvků. Současně bylo zjištěno, že respondenti hodnotí spolupráci mezi školami a veřejnou správou převážně pozitivně, zejména v oblasti komunikace, vymezení rolí a společného plánování rozvoje školy.

Na druhé straně se ve výsledcích objevily také významné systémové problémy, především nedostatečné kapacity poradenských služeb, vysoká administrativní zátěž, nedostatek financí na běžný provoz a potíže v oblasti personální stability.

Výzkumná otázka tak byla zodpovězena v tom smyslu, že podpora speciálních základních škol v regionu Příbram existuje a je realizována různými nástroji, avšak její efektivita je limitována přetrvávajícími organizačními, personálními a finančními bariérami.

5.6.2 Vyhodnocení hypotézy 1

Hypotéza **H1** předpokládala, že komunikace mezi speciálními základními školami a jejich zřizovateli probíhá pravidelně. Tuto hypotézu lze považovat za potvrzenou. Výsledky ukázaly, že 27 respondentů uvedlo velmi intenzivní komunikaci, tedy minimálně jednou měsíčně, a dalších 14 respondentů označilo komunikaci za pravidelnou, přibližně jednou za čtvrtletí. Celkově tedy většina respondentů potvrdila, že komunikace mezi školou a zřizovatelem probíhá poměrně často. Tento závěr podporují také výsledky maticové otázky zaměřené na kvalitu spolupráce, v níž respondenti převážně souhlasili s tvrzením, že komunikace mezi školou a veřejnou správou je věcná, srozumitelná a včasná. Přestože část respondentů uvedla, že situaci nedokáže posoudit, převažující pozitivní hodnocení i četnost kontaktu ukazují, že komunikace představuje funkční součást podpory speciálních škol.

5.6.3 Vyhodnocení hypotézy 2

Hypotéza **H2** předpokládala, že provozní financování speciálních základních škol je podle respondentů spíše dostatečné. Tuto hypotézu lze hodnotit jako částečně potvrzenou. V případě tvrzení, že provozní financování školy je dlouhodobě dostatečné, sice převažovaly souhlasné odpovědi, avšak jejich převaha nebyla výrazná. Odpověď „spíše souhlasím“ uvedlo 20 respondentů a „určitě souhlasím“ 11 respondentů, současně však 13 respondentů zaujalo neutrální postoj a 12 respondentů vyjádřilo spíše nesouhlas. Výsledky tedy neukazují na jednoznačně pozitivní hodnocení provozního financování. Na druhé straně byly příznivěji hodnoceny investiční podpora a předvídatelnost financování, což naznačuje, že respondenti nevnímají financování škol jako celek výhradně negativně. Přesto právě běžný provoz zůstává oblastí, v níž se objevují významné rezervy, a hypotézu proto nelze potvrdit zcela.

5.6.4 Vyhodnocení hypotézy 3

Hypotéza **H3** předpokládala, že nedostatek odborného personálu představuje jednu z nejvýznamnějších bariér fungování speciálních základních škol. Tato hypotéza byla potvrzena. V maticové otázce zaměřené na personální a materiální podmínky respondenti uvedli, že zajištění potřebných odborných personálních kapacit je problematickou oblastí, a obdobně kritičtěji byla hodnocena i podpora profesního rozvoje pedagogických pracovníků. Ještě výrazněji se význam personální oblasti projevil v otázce zaměřené na personální bariéry, kde respondenti nejčastěji označili vysokou fluktuaci zaměstnanců nebo nízkou motivaci a jako druhou nejvýznamnější bariéru uvedli nedostatek kvalifikovaných speciálních pedagogů. Také v otázce zaměřené na širší faktory omezující rozvoj speciálního školství byl nedostatek odborného personálu zařazen mezi významné překážky. Z výsledků tedy vyplývá, že personální oblast skutečně představuje jednu z klíčových bariér fungování speciálních základních škol, i když se nejedná o jediný problém, ale o součást širšího souboru systémových omezení.

5.6.5 Vyhodnocení hypotézy 4

Hypotéza **H4** předpokládala, že mezi hlavní priority pro zlepšení podpory speciálních základních škol patří stabilní financování a posílení personálního zajištění škol. Tato hypotéza byla potvrzena. V otázce zaměřené na prioritní opatření respondenti jako jednu z nejdůležitějších oblastí označili předvídatelné a stabilní financování škol a rovněž podporu nábory a stabilizace odborného personálu. Ačkoli nejčastěji uváděnou prioritou bylo snižování administrativní zátěže a digitalizace procesů, financování a personální zajištění se zařadily mezi nejvýznamnější navrhovaná opatření. Tento závěr koresponduje i s předchozími zjištěními, podle nichž mezi hlavní bariéry patří nejen personální obtíže, ale také nedostatek financí na běžný provoz. Výsledky tak potvrzují, že respondenti vnímají zlepšení finanční stability a personální situace jako zásadní předpoklad dalšího rozvoje speciálních škol.

5.6.6 Celkové vyhodnocení hypotéz

Celkové vyhodnocení hypotéz ukazuje, že dotazníkové šetření potvrdilo význam komunikace mezi školami a zřizovateli a zároveň odhalilo, že podpora speciálních základních škol v regionu Příbram není pouze otázkou jednotlivých dílčích opatření, ale širšího systémového nastavení. Za nejvýznamnější problémy byly označeny nedostatečné kapacity poradenských služeb, vysoká administrativní zátěž, nejistota v oblasti provozního financování a obtíže spojené s náborem a stabilizací odborného personálu.

Naopak za klíčové směry dalšího rozvoje byly identifikovány stabilnější financování, posílení personálního zabezpečení, plánování investic a omezení administrativních překážek. Tato zjištění mají význam nejen pro samotné speciální školy, ale také pro obce a kraj jako zřizovatele, protože ukazují, ve kterých oblastech je vhodné podporu dále systematicky rozvíjet.

5.7 Shrnutí výsledků výzkumu

Shrnutí výsledků dotazníkového šetření ukazuje, že podpora speciálních základních škol ze strany obcí a Středočeského kraje v regionu Příbram je založena na více vzájemně propojených oblastech. Výzkum potvrdil význam komunikace mezi školami a zřizovateli a poukázal na funkčnost základních mechanismů spolupráce.

Současně však byly identifikovány i významné nedostatky, které ovlivňují kvalitu podpory speciálních škol. Jedná se především o problémy v oblasti personálního zajištění, administrativní zátěže a dostupnosti poradenských služeb. Tyto faktory mají zásadní vliv na každodenní fungování škol i na jejich další rozvoj.

Výsledky dále naznačují, že podpora škol je v současnosti více orientována na materiální a investiční oblast, zatímco systémová opatření zaměřená na stabilitu financování, personální podporu a snížení administrativní zátěže nejsou vnímána jako dostatečná.

Lze tedy konstatovat, že ačkoli systém podpory speciálních základních škol vykazuje funkční prvky, jeho další rozvoj vyžaduje posílení zejména v oblasti personální stability, financování a organizace podpory na systémové úrovni.

5.8 Diskuse k praktické části

Diskuze k praktické části se zaměřuje na interpretaci zjištěných výsledků a jejich zasazení do širšího kontextu problematiky podpory speciálních základních škol. Výsledky výzkumu ukazují, že podpora škol ze strany zřizovatelů má komplexní charakter a zahrnuje jak oblast komunikace a spolupráce, tak oblast financování, personálního zajištění a materiálních podmínek.

Z hlediska komunikace mezi školami a veřejnou správou se potvrdilo, že tato oblast je respondenty vnímána převážně pozitivně. Výsledky naznačují, že komunikace probíhá relativně pravidelně a je vnímána jako věcná, srozumitelná a funkční. Tento závěr je v souladu s teoretickými východisky práce, která zdůrazňují význam spolupráce mezi jednotlivými aktéry vzdělávacího systému a roli zřizovatele při zajišťování podmínek pro

fungování škol. Pozitivní hodnocení bylo zaznamenáno také v oblasti vymezení rolí a společného plánování rozvoje školy, což naznačuje, že základní mechanismy spolupráce jsou v praxi nastaveny poměrně stabilně.

Současně však výzkum odhalil i oblasti, které vykazují určité nedostatky. V oblasti financování nebylo provozní financování škol hodnoceno jednoznačně pozitivně, což poukazuje na určitou míru nejistoty a rozdílné zkušenosti respondentů. Zatímco investiční podpora a předvídatelnost financování byly vnímány příznivěji, běžný provoz škol zůstává oblastí, kde se objevují rezervy. Tento výsledek lze částečně považovat za rozpor s teoretickými předpoklady, které zdůrazňují stabilitu a dostatečnost financování jako základní podmínku efektivního fungování škol.

Významným zjištěním je rovněž vysoký podíl odpovědí „nevím / nedokážu posoudit“, který se objevoval zejména u otázek týkajících se komunikace na úrovni zřizovatele, financování nebo plánování rozvoje školy. Tento jev lze vysvětlit tím, že ne všichni respondenti se ve své pracovní roli podílejí na strategickém řízení školy nebo na komunikaci se zřizovatelem. Týká se to především pedagogických a podpůrných pracovníků, kteří nemají přímý přístup k informacím o těchto procesech. Výsledky tak poukazují i na určitou míru informační nerovnoměrnosti uvnitř školských institucí.

Za jednu z nejvýznamnějších oblastí, ve které se projevil nesoulad mezi teorií a praxí, lze označit personální zajištění speciálních škol. Výzkum ukázal, že nedostatek odborného personálu a problémy se stabilitou pracovních týmů patří mezi klíčové bariéry fungování škol. Tento závěr odpovídá i poznatkům odborné literatury, která dlouhodobě upozorňuje na nedostatek kvalifikovaných pracovníků ve speciálním školství. Jedním z možných vysvětlení tohoto stavu může být vysoká náročnost práce v oblasti speciálního vzdělávání, která klade zvýšené nároky na odborné i osobnostní kompetence pracovníků. Tento faktor je často spojován i s otázkou finančního ohodnocení, které nemusí vždy odpovídat náročnosti vykonávané práce, což může negativně ovlivňovat zájem o práci ve školství i stabilitu pracovních kolektivů.

Dalším významným zjištěním je identifikace systémových bariér, které přesahují úroveň jednotlivých škol. Respondenti jako nejvýznamnější překážky označili nedostatečné kapacity poradenských služeb a vysokou administrativní zátěž. Tyto faktory poukazují na širší problémy ve fungování vzdělávacího systému a naznačují, že podpora speciálních škol není pouze otázkou lokálního řízení, ale i celkového nastavení systému veřejné správy ve školství.

Za limit výzkumu lze považovat především jeho regionální zaměření na oblast Příbramska, které omezuje možnost zobecnění výsledků na širší území. Dalším

omezením je použití dotazníkového šetření, které zachycuje subjektivní názory respondentů. Významnou roli může hrát také skutečnost, že část respondentů nedokázala některé otázky posoudit, což může ovlivnit celkovou interpretaci výsledků.

Na základě zjištěných výsledků lze konstatovat, že podpora speciálních základních škol v regionu vykazuje funkční prvky, avšak její další rozvoj vyžaduje systematické posílení zejména v oblasti personální stability, financování a snížení administrativní zátěže. Tyto oblasti představují klíčové výzvy pro další rozvoj speciálního školství.

Závěr

Předmětem řešení bylo posouzení, jak obce a Středočeský kraj jako zřizovatelé vytvářejí podmínky pro fungování a rozvoj speciálních základních škol v regionu Příbram, se zaměřením na financování, personální a materiálně-technickou podporu a uplatňování jejich kompetencí v oblasti školství. Cílem práce bylo zhodnotit, jakým způsobem jsou tyto mechanismy podpory v praxi realizovány a jak jsou vnímány pracovníky veřejné správy a zaměstnanci škol.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že hlavní cíl bakalářské práce byl splněn, neboť se podařilo posoudit, jak obce a Středočeský kraj jako zřizovatelé vytvářejí podmínky pro fungování a rozvoj speciálních základních škol v regionu Příbram. Současně byl splněn i vedlejší cíl práce, jelikož byla vyhodnocena úroveň spolupráce mezi školami a veřejnou správou, identifikovány hlavní bariéry a potřeby a formulována doporučení směřující ke zlepšení podpory speciálního školství.

Zjištění ukázala, že podpora speciálních základních škol je realizována prostřednictvím více vzájemně provázaných mechanismů. Mezi nejvýznamnější patří pravidelná komunikace mezi školami a zřizovateli, investiční činnost a rekonstrukce školských objektů, využívání dotačních a projektových zdrojů financování a poskytování mimořádných provozních příspěvků. V oblasti spolupráce bylo zaznamenáno převážně pozitivní hodnocení, zejména pokud jde o komunikaci, vymezení rolí a společné plánování rozvoje škol, což naznačuje, že základní mechanismy řízení a spolupráce jsou v praxi nastaveny poměrně stabilně.

Současně však byly identifikovány i významné problémy, které efektivitu podpory limitují. Jedná se především o nedostatečné kapacity školských poradenských zařízení, vysokou administrativní zátěž, určitou míru nejistoty v oblasti provozního financování a obtíže spojené se zajištěním a stabilizací odborného personálu. Právě personální oblast se ukázala jako jedna z klíčových bariér fungování speciálních škol, a to jak z hlediska dostupnosti kvalifikovaných pracovníků, tak jejich dlouhodobé stability.

Vyhodnocení výzkumné otázky a hypotéz potvrdilo, že systém podpory speciálních základních škol má komplexní charakter a je tvořen kombinací finančních, organizačních a metodických nástrojů. Současně se ukázalo, že jeho efektivita není dána pouze existencí těchto nástrojů, ale také jejich praktickým uplatňováním a mírou koordinace mezi jednotlivými aktéry veřejné správy a školami. Vedle pozitivně hodnocených oblastí tak přetrvávají i systémové nedostatky, které vyžadují další pozornost.

Zjištěné skutečnosti mají význam zejména pro praxi veřejné správy a řízení škol, neboť poukazují na oblasti, ve kterých je vhodné podporu speciálních základních škol dále rozvíjet. Jedná se především o zajištění stabilního a předvídatelného financování, posílení personálního zabezpečení, snižování administrativní zátěže a systematictější plánování investic. Současně výzkum potvrdil, že efektivní podpora není založena pouze na finančních nástrojích, ale také na kvalitní komunikaci a spolupráci mezi jednotlivými aktéry.

Pro další výzkum se nabízí zaměření na hlubší analýzu konkrétních nástrojů podpory a jejich dopadů na kvalitu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Přínosné by bylo rovněž rozšíření výzkumu na širší územní celek nebo zapojení dalších aktérů, zejména rodičů žáků či pracovníků školských poradenských zařízení, což by umožnilo komplexnější pohled na fungování systému podpory speciálního školství.

Zjištěné poznatky zároveň poukazují na potřebu systematického přístupu k podpoře speciálního školství, který bude reflektovat nejen aktuální potřeby škol, ale i dlouhodobé výzvy spojené s jeho dalším rozvojem v rámci vzdělávacího systému.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BENDO VÁ, Petra a ZIKL, Pavel. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Praha: Grada, 2011. 144 s. ISBN 978-80-247-3854-3.
2. HAVELKA, František; KAPLÁN, Martin; POLÁKOVÁ, Hana; SCHWARZOVÁ, Petra; TRANTINOVÁ, Jana. *Reforma financování regionálního školství*. Praha: Verlag Dashöfer, spol. s r. o., 2019. 172 s. ISBN 987-80-7635-010-6.
3. HEJDA, Jan – PŘIBYL, Karel. *Správní právo*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 149 s. ISBN 978-80-87472-14-9.
4. HEJDUKOVÁ, Pavlína. *Veřejné finance – teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. 252 s. ISBN 978-80-7400-298-4.
5. KOHOUTEK, Jan; VESELÝ, Arnošt; ŠPAČKOVÁ, Zuzana a kol. *Vzdělávací politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 471 s.
6. MAREŠ, Jan; BERAN, Jaromír; TŘEŠTÍKOVÁ, Ludmila; HORÁČKOVÁ, Dagmar a kol. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023–2027* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023. 235 s. ISBN 978-80-87601-57-0.
7. MICHALÍK, Jan; BASLEROVÁ, Pavlína; FELCMANOVÁ, Lenka a kol. *Katalog podpůrných opatření: obecná část pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění* [online]. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 221 s. ISBN 978-80-244-4675-2. Dostupné z: https://skoly-orp-cb.eu/wp-content/uploads/2016/06/el-Katalog_obecn%C3%BD.pdf [cit. 4. 3. 2026].
8. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. 118 s. ISBN 978-80-87601-47-1. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf [cit. 7. 3. 2026].
9. PEKOVÁ, Jitka; JETMAR, Marek; TOTH, Petr. *Veřejný sektor: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 784 s. ISBN 978-80-7598-209-4.
10. PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2012. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

11. POTMĚŠIL, Miloň a kol. *Sociální prostředí ve škole a inkluzivní vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. 98 s. ISBN 978-80-244-5295-1.
12. PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
13. SLOWÍK, Josef. *Inkluzivní speciální pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2022. 240 s. ISBN 978-80-271-3010-8.
14. VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2022/2023*. 8. aktualizované vydání. Praha: ANAG, 2022. 1047 s. ISBN 978-80-7554-370-7.
15. VESELÝ, Arnošt a kol. *Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. 78 s. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf

Elektronické zdroje

1. EVROPSKÁ KOMISE. *Organizace a struktura vzdělávacího systému* [online]. 2025 [cit. 2026-02-07]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/eurypedia/czechia/organizace-struktura-vzdelavaciho-systemu>.
2. EURYDICE. *Správa a řízení na národní a/nebo regionální úrovni* [online]. 29. 9. 2025 [cit. 24. 2. 2026]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/eurypedia/czechia/sprava-rizeni-na-narodni-anebo-regionalni-urovni>.
3. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rejstřík škol a školských zařízení – OU, Praktická škola, ZŠ a MŠ Příbram IV* [online]. Dostupné z: <https://isv.gov.cz/rssz/detail/08cb2298-cab8-4152-9048-0c51fc7f0826> [cit. 16. 3. 2026].
4. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rejstřík škol a školských zařízení – Speciální základní škola Rožmitál pod Třemšínem* [online]. Dostupné z: <https://isv.gov.cz/rssz/detail/05834062-9df8-4a72-a54c-9c1786edbf02> [cit. 16. 3. 2026].
5. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rejstřík škol a školských zařízení – Základní škola Dobříš, Lidická 384* [online]. Dostupné z: <https://isv.gov.cz/rssz/detail/99cbc3ae-2c9c-4ca1-bfd5-53987c141e90> [cit. 16. 3. 2026].
6. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Velká novela v kostce* [online]. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/velka-novela-v-kostce/> [cit. 7. 3. 2026].
7. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Změna financování nepedagogické práce v souvislostech* [online]. Praha, 2025. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/wp-content/uploads/2025/08/Zmena-financovani-nepedagogicke-prace-v-souvislostech.pdf>.
8. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Školy a školská zařízení zřizované obcí a krajem* [online]. Praha: MŠMT, říjen 2021, 48 s. [cit. 24. 2. 2026]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/11/211031_MSMT-pruvodce_pravni_upravou_skolske_pravnicke_osoby-a-prispevkova_organizace-reditele.pdf.

9. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodika výpočtu PHmax pro ZV* [online]. Praha: MŠMT, 2024. 30 s. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2024/05/Methodika_vypoctu_PHmax_pro_ZV_2024_final-2.pdf [cit. 2. 3. 2026].
10. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Reforma financování regionálního školství*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/reforma-financovani-regionalniho-skolstvi> [cit. 2. 3. 2026].
11. SCHWARZOVÁ, Petra. *Reforma financování školství* [online]. Verlag Dashöfer, 24. 5. 2019. Dostupné z: <https://www.phmax.cz/33/reforma-financovani-skolstvi-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EI9uhreINuodWLSzol6EE1s/> [cit. 16. 3. 2026].
12. STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2024–2028* [online]. Praha: Středočeský kraj, 2024. 313 s. Dostupné z: <https://stredoceskykraj.cz/documents/20875/19771656/Dlouhodob%C3%BD%20z%C3%A1m%C4%9Br%202024-2028.pdf> [cit. 4. 3. 2026].

Legislativní dokumenty

1. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 239/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

IDZ – Implementace dlouhodobého záměru

MAP – Místní akční plán rozvoje vzdělávání

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OP JAK – Operační program Jan Amos Komenský

PHAmax – maximální týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga

PHmax – maximální týdenní rozsah vyučovacích hodin hrazený ze státního rozpočtu
hrazený ze státního rozpočtu

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

SPC – speciálně pedagogické centrum

ZŠ – základní škola

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka 1: Hodnoty PHmax pro speciální základní školu (zdroj:).....	34
Tabulka 2: Struktura respondentů podle pracovní role	43
Tabulka 3: Struktura respondentů podle pracovního zařazení	44
Tabulka 4: Frekvence komunikace mezi školou a zřizovatelem	45
Tabulka 5: Míra souhlasu respondentů s vybranými tvrzeními o spolupráci mezi školou a zřizovatelem	47
Tabulka 6: Míra souhlasu respondentů s tvrzeními o financování speciálních základních škol	51
Tabulka 7: Využívané doplňkové zdroje financování ve školách	54
Tabulka 8: Vnímání dopadu změn ve financování účinných od roku 2026	56
Tabulka 9: Míra souhlasu respondentů s tvrzeními o personálních a materiálních podmínkách ve speciálním vzdělávání.....	57
Tabulka 10: Vnímané personální bariéry ve speciálních základních školách.....	60
Tabulka 11: Využívané nástroje podpory ze strany zřizovatele	62
Tabulka 12: Faktory omezující fungování a rozvoj speciálního školství	63
Tabulka 13: Prioritní opatření pro zefektivnění podpory speciálních škol	65

Grafy:

Graf 1: Procentuální zastoupení respondentů podle pracovní role	43
Graf 2: Procentuální zastoupení respondentů podle pracovního zařazení	44
Graf 3: Procentuální zastoupení frekvence komunikace mezi školou a zřizovatelem....	46
Graf 4: Míra souhlasu s tvrzením o věcnosti, srozumitelnosti a včasnosti komunikace	48
Graf 5: Míra souhlasu s tvrzením o jasném vymezení rolí a odpovědností.....	48
Graf 6: Míra souhlasu s tvrzením o plánování rozvoje školy ve spolupráci se zřizovatelem	49
Graf 7: Míra souhlasu s tvrzením o celkové úrovni spolupráce mezi školami a veřejnou správou	49
Graf 8: Míra souhlasu s tvrzením o dostatečnosti provozního financování školy	52
Graf 9: Míra souhlasu s tvrzením o odpovídající investiční podpoře škol	52
Graf 10: Míra souhlasu s tvrzením o předvídatelnosti financování školy	53
Graf 11: Procentuální zastoupení využívaných doplňkových zdrojů financování.....	55
Graf 12: Procentuální zastoupení odpovědí na vnímání dopadu změn ve financování ..	56

Graf 13: Míra souhlasu s tvrzením o zajištění odborných personálních kapacit	58
Graf 14: Míra souhlasu s tvrzením o podpoře profesního rozvoje pedagogických pracovníků.....	58
Graf 15: Míra souhlasu s tvrzením o materiálně-technických podmínkách a pomůckách	59
Graf 16: Procentuální zastoupení vnímaných personálních bariér	61
Graf 17: Procentuální zastoupení využívaných nástrojů podpory ze strany zřizovatele .	62
Graf 18: Procentuální zastoupení faktorů omezujících fungování a rozvoj speciálního školství	64
Graf 19: Procentuální zastoupení prioritních opatření pro zefektivnění podpory speciálních škol	65

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dotazník

Podpora speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram

Tento dotazník je součástí bakalářské práce na téma „Mechanismy podpory speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram“.

Cílem dotazníkového šetření je zjistit zkušenosti pracovníků veřejné správy a pedagogických pracovníků speciálních základních škol s podmínkami fungování těchto škol, zejména v oblasti spolupráce se zřizovateli, financování, personální a materiálně-technické podpory.

Dotazník je anonymní a získané odpovědi budou využity výhradně pro účely zpracování bakalářské práce.

Děkuji Vám za ochotu a čas věnovaný jeho vyplnění.

1 Jaká je Vaše hlavní pracovní role?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Pracovník veřejné správy (obecní úřad / krajský úřad) Pedagogický pracovník speciální základní školy

2 Upřesněte prosím své pracovní zařazení:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Veřejná správa - Agenda školství / zřizovatelství Veřejná správa - Ostatní agendy související se školstvím (finance, investice, majetek, rozvoj) Škola - Vedení školy (ředitel/ka, zástupce/zástupkyně) Škola - Pedagogický pracovník (učitel/ka, speciální pedagog/yně)
- Škola - Poradenský nebo podpůrný pracovník (asistent pedagoga, psycholog, metodik)

3 Jak často v posledních 12 měsících probíhala pracovní komunikace mezi školou a zřizovatelem (např. k tématům financování, provozu nebo rozvoje)?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Velmi intenzivní (minimálně 1× měsíčně) Pravidelná (přibližně 1× za čtvrtletí) Příležitostná (1–2× ročně) Minimální nebo žádná
- Nevím / Nedokážu posoudit

4 Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

Určitě souhlasím Spíše souhlasím Ani souhlas, ani nesouhlas Spíše nesouhlasím Určitě nesouhlasím Nevím / Nedokážu posoudit

Podpora speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram

Komunikace mezi školou a veřejnou správou je věcná, srozumitelná a včasná.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Role a odpovědnosti mezi školou a zřizovatelem jsou v praxi jasně vymezené.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rozvoj školy (např. investice nebo personální potřeby) je plánován ve spolupráci mezi školou a zřizovatelem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Celková úroveň spolupráce mezi školami a veřejnou správou v regionu je dobrá.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5 Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními:

Nápověda k otázce: Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními.

	Určitě souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím / Nedokážu posoudit
Řádek Provozní financování školy (energie, údržba, běžný materiál) je dlouhodobě dostatečné.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Investiční podpora (např. rekonstrukce budov nebo bezbariérovost) odpovídá potřebám školy.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Financování školy je předvídatelné a škola má včasné informace o přidělování prostředků.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6 Které doplňkové zdroje financování byly v posledních 2 letech ve Vaší praxi využity?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

☐ Dotační programy kraje nebo obcí	☐ Státní dotace a programy (např. MŠMT)	☐ Evropské fondy a projektové financování (např. OP IAK)	☐ Nadace, sponzorské dary nebo dary komunity
☐ Vlastní hospodářská činnost školy	☐ Spolupráce v rámci MAP / IDZ	☐ Žádné doplňkové zdroje nebyly využity	☐ Nevím / Nedokážu posoudit

7 Jak výrazně se podle Vaší zkušenosti projeví změny financování účinné od 1. 1. 2026 (např. změny ve financování nepedagogických pracovníků)?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Vůbec Mírně Středně Velmi výrazně Nevím / Nedokážu posoudit

8 Vyjádřete prosím míru souhlasu s následujícími tvrzeními:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď v každém řádku

Podpora speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram

	Určitě souhlasím	Spiše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spiše nesouhlasím	Určitě nesouhlasím	Nevím / Nedokážu posoudit
Daří se zajistit potřebné odborné personální kapacity (speciální pedagogové, asistenti pedagoga, psychologové).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Podpora profesního rozvoje pedagogických pracovníků (např. DVPP, supervize) je dostatečná.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Materiálně-technické podmínky a pomůcky pro speciální vzdělávání jsou vyhovující.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9 Kterou oblast u speciálních základních škol vnímáte jako největší personální bariéru?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Nedostatek kvalifikovaných speciálních pedagogů
 Nedostatek asistentů pedagoga
 Vysoká fluktuace zaměstnanců nebo nízká motivace
 Organizační obtíže (úvazky, zastupitelnost)
- Personální situace je stabilní
 Nevím / Nedokážu posoudit

10 Které nástroje podpory ze strany zřizovatele (obce/kraje) byly v posledních 2 letech využity?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Mimořádné provozní příspěvky (např. řešení havárií)
 Investiční akce a rekonstrukce
 Metodické konzultace nebo sdílení informací
 Pomoc s přípravou projektů nebo dotací
- Podpora dopravy a dostupnosti školy pro žáky
 Žádný z uvedených nástrojů nebyl využit
 Nevím / Nedokážu posoudit

11 Které faktory podle Vás nejvíce omezují fungování nebo rozvoj speciálního školství v regionu?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Nedostatek financí na běžný provoz
 Nedostatečné investice do budov nebo bezbariérovosti
 Nedostatek odborného personálu
 Vysoká administrativní zátěž
- Nejasné kompetence mezi jednotlivými aktéry
 Nedostatečné kapacity poradenských služeb (PPP/SPC)
 Naplněnost kapacit škol
 Nevím / Nedokážu posoudit

Podpora speciálních základních škol ze strany obcí a kraje v regionu Příbram

12 Která opatření by měla být podle Vás prioritou pro zefektivnění podpory speciálních škol ze strany obcí a kraje?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

☐ Předvídatelné a stabilní financování škol	☐ Střednědobý plán investic do školských budov a infrastruktury	☐ Podpora náboru a stabilizace odborného personálu	☐ Posílení metodické a administrativní podpory škol
☐ Pravidelná komunikace mezi vedením škol a zřizovatelem	☐ Lepší spolupráce školství se sociálními a zdravotními službami	☐ Snižování administrativní zátěže a digitalizace procesů	